

**РЕАНІМАЦІЙНИЙ
ПАКЕТ РЕФОРМ**

ДОРОЖНЯ КАРТА РЕФОРМ

ВЕРЕСЕНЬ 2016 - ГРУДЕНЬ 2017

Реанімаційний Пакет Реформ – громадська платформа, яка об'єднує провідні неурядові організації і експертів та виконує функції координаційного центру з розробки та реалізації ключових реформ в Україні.

УДК 323.2(477):351(477)
ББК 66.3(4УКР)+67.9(4УКР)
Д 69

Ця публікація видана за підтримки Європейського Союзу в рамках проекту «Посилення коаліції РПР», який впроваджується Центром демократії та верховенства права. Зміст цієї публікації є виключною відповідальністю коаліції «Реанімаційний Пакет Реформ» і в жодному разі не відображає погляди Європейського Союзу.

**ЦЕНТР ДЕМОКРАТІЇ ТА
ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА**

Авторський колектив – експерти Реанімаційного Пакету Реформ:

Банчук О., Бахрушин В., Буток В., Виговський М., Вишлінський Г., Володовська В., Ганущак Ю., Жернаков М., Кириченко Ю., Когут А., Коліушко І., Кравченко О., Кривда Н., Куйбіда Р., Левченко О., Леменов О., Лобойко С., Лукеря І., Мазярчук В., Мельничук В., Міський В., Несходовський І., Ободовська В., Павлюк С., Радченко Є., Репко М., Розкладай І., Романович Д., Садовський В., Скрильніков Д., Таран В., Тимошук В., Ткачук А., Третьякова Г., Чебаненко О., Черненко З., Чорний Р., Шаповал В., Шевченко Т., Шульга Н., Шумейко Г., Юзич Ю., Юрчишин Я., Ябчанка О.

Д 69 Дорожня карта реформ (вересень 2016 — грудень 2017 рр.) / За ред. Міського В. В., — Київ, 2016. — 72 с. Іл.

ISBN 978-617-652-159-4

У цьому виданні експерти української коаліції громадських організацій «Реанімаційний Пакет Реформ» аналізують основні проблеми та визначають цілі, що стоять перед Україною на шляху політико-правових, економічних і соціальних реформ, а також окреслюють реформаційні завдання для різних гілок влади на період до кінця 2017 року. У кожній сфері державної політики, що потребує реформування, зазначено перелік організацій громадянського суспільства, які глибоко досліджують проблематику та пропонують проекти рішень у відповідній сфері.

**УДК 323.2(477):351(477)
ББК 66.3(4УКР)+67.9(4УКР)**

ISBN 978-617-652-159-4

© Центр демократії та верховенства права,
упорядкування, 2015

ПЕРЕДМОВА

Україна після Революції Гідності переживає чи не найскладніші роки своєї новітньої історії. Російська військова агресія, падіння економіки, невикорінена корупція — в таких умовах доводиться проводити фундаментальні реформи майже в усіх сферах державної політики.

Українське громадянське суспільство продемонструвало, що може швидко й ефективно мобілізуватися в час кризи. Реанімаційний Пакет Реформ об'єднав 65 провідних громадських організацій України і став платформою, що спрямувала енергію протесту в енергію конструктивної співпраці задля здійснення реформ. Упродовж останніх років Реанімаційний Пакет Реформ є партнером для органів влади і водночас — конструктивним критиком. Спільними зусиллями із залученням активних представників гілок влади, засобів масової інформації, дипломатичного корпусу та міжнародних донорів ми пришвидшуємо впровадження необхідних країні змін.

Серед досягнень РПР — ухвалення понад 80 нормативних актів, які розробляли, доопрацьовували або наполегливо адвокатували експерти громадських організацій-учасниць платформи. Нам вдалося закласти фундамент для оновлення судової гілки влади, домогтися ухвалення нового законодавства для децентралізації влади й утворення спроможних територіальних громад, реформувати законодавство про державну службу, що передбачає її деполітизацію та підвищення ефективності. Експертам РПР вдалося посилити вимоги до прозорості медіавласності, публічних і партійних фінансів та запровадити державне фінансування партій, створити можливості для масштабної енергомодернізації будівель за допомогою енергосервісних компаній, гармонізувати законодавство України та ЄС у низці сфер задля впровадження Угоди про асоціацію, закласти законодавчі основи для реформи наукової та науково-технічної діяльності та ін.

До кінця 2017 року серед головних реформаційних викликів — належне впровадження конституційних змін в частині правосуддя, утворення нового Верховного Суду, залучення громадськості до оцінювання суддів і конкурсів у нових судах через Громадську раду доброчесності та створення антикорупційних судів, які дозволять зробити невідворотним покарання за високопосадову корупцію. Важливим є проведення чесних конкурсів на посади державних секретарів Кабінету Міністрів та міністерств, запуск і забезпечення незалежності суспільного мовлення, роздержавлення преси, утворення Державного бюро розслідувань та передання йому слідчих функцій прокуратури. Потребує ухвалення і нове виборче законодавство. Необхідне також посилення прозорості та підзвітності національного енергетичного регулятора, зниження податкового навантаження на фонд заробітної плати і спрощення адміністрування податків. Ми прагнемо адаптувати українське законодавство до права ЄС, сприяти послідовному виконанню Угоди про асоціацію між Україною та ЄС для здійснення ключових економічних та секторальних реформ.

У новій Дорожній карті реформ на 2016–2017 роки ми пропонуємо органам влади та всім зацікавленим сторонам систематизоване викладення цілей і завдань реформ у різних сферах державної політики. У кожній сфері наводимо перелік організацій громадянського суспільства, які глибоко досліджують проблематику й готові надавати експертну, адвокаційну та інформаційно-роз'яснювальну підтримку під час впровадження реформ.

Ми очікуємо продовження ефективної співпраці задля досягнення відчутних змін.

*З повагою
команда Реанімаційного Пакету Реформ*

АНТИКОРУПЦІЙНА РЕФОРМА

НАД ПРОПОЗИЦІЯМИ ПРАЦЮЄ ЕКСПЕРТНА ГРУПА РПР

**ГОЛОВНИЙ
ЕКСПЕРТ**

**Ярослав
Юрчишин**

**ГРОМАДСЬКІ
ОРГАНІЗАЦІЇ**

- Transparency International Україна
- Центр протидії корупції
- Центр політичних студій та аналітики «Ейдос»
- Центр політико-правових реформ
- Центр демократії та верховенства права

ПРОБЛЕМИ, ЯКІ МАЄ ВИРІШИТИ РЕФОРМА

Боротьба з корупцією залишається у суспільних очікуваннях першочерговим пріоритетом для реформ, за даними досліджень Фонду «Демократичні ініціативи ім. Ілька Кучеріва» у 2015 та 2016 роках.

За два роки ухвалено низку законів, що вибудовують нову систему органів досудового розслідування, обвинувачення та притягнення до відповідальності високопосадовців за корупційні правопорушення — Національне антикорупційне бюро України (НАБУ) та Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру (САП). Ухваленими в червні 2016 року змінами до Конституції України щодо правосуддя та новим Законом «Про судоустрій і статус суддів» закладено можливості для утворення Вищого антикорупційного суду, що розглядатиме справи підслідності НАБУ. Втім механізм його створення потребує розробки. Разом із тим, є недопрацювання в законодавчому забезпеченні роботи НАБУ, пов'язані з відсутністю права збору інформації з використанням спеціальних технічних засобів. У роботі САП проблеми пов'язані з гальмуванням Генеральною прокуратурою передання процесуального керівництва у справах, розпочатих до створення САП.

Державне бюро розслідувань (ДБР), яке відповідно до законодавства розслідуватиме усі справи проти правоохоронців, суддів та високопосадовців (окрім корупційних), могло отримати свої повноваження вже 1 березня 2016 року, проте досі не утворене. Таким чином, ці справи досі розслідує прокуратура.

Нове антикорупційне законодавство також передбачило розбудову системи превенції корупції та створення Національного агентства з питань запобігання корупції (НАЗК), яке опікується електронним декларуванням доходів та майна публічних службовців, запобіганням конфлікту інтересів, контролем за прозорістю фінансування політичних партій.

Склад НАЗК, який дозволив розпочати роботу органа, сформований навесні 2016 року, втім один член агентства досі не призначений. Наразі триває формування апарату НАЗК. Очікує на запуск електронна система декларування доходів і майна, потребують розробки підзаконні акти із запобігання конфлікту інтересів та державного фінансування політичних партій.

Триває процес обрання керівника Національної агенції з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів. Опісля цього буде сформовано штат Нацагенції, який має забезпечити формування і реалізацію державної політики у сфері виявлення та розшуку активів, на які може бути накладено арешт у кримінальному провадженні, та з управління активами, на які накладено арешт або які конфісковано у кримінальному провадженні.

Розпочата рішенням Голови Верховної Ради реформа відкритості й прозорості роботи парламенту потребує продовження й закріплення на рівні закону. Між тим, досі популярне неособисте голосування народних депутатів повинне отримати належні механізми протидії та притягнення до відповідальності.

Також потребує вдосконалення механізм контролю за дотриманням права на доступ до публічної інформації.

ЦІЛЬ I

СФОРМОВАНА ЦІЛІСНА СИСТЕМА ПРИТЯГНЕННЯ ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КОРУПЦІЙНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

1

Надати право на зняття інформації з комунікаційно-транспортних мереж (прослуховування) детективам Національного антикорупційного бюро України.

Рішення приймає: Верховна Рада.

2

Створити Вищий антикорупційний суд і відповідну палату у Верховному Суді, що розглядатимуть справи про високопосадову корупцію.

Рішення приймає: Верховна Рада.

3

Створити Національне агентство з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними шляхом скоєння корупційних та інших злочинів.

Рішення приймає: Кабінет Міністрів.

4

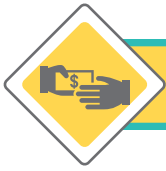
Сформувати Державне бюро розслідувань та розпочати його роботу.

Рішення приймає: Кабінет Міністрів.

5

Не допустити дублювання підслідності корупційних злочинів у зв'язку зі створенням нових антикорупційних органів та структурними змінами в наявних, а також звуження підслідності та повноважень НАБУ.

Рішення приймає: Верховна Рада.

ЦІЛЬ II

ДІЄВА СИСТЕМА ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В ПУБЛІЧНОМУ СЕКТОРІ

1

Доформувати склад і апарат Національного агентства з питань запобігання корупції. Сформувати добросесну Громадську раду при НАЗК.

Рішення приймає: НАЗК, Кабінет Міністрів.

2

Запустити систему електронного декларування доходів та майна посадовими особами, моніторингу способу життя.

Рішення приймає: НАЗК, Кабінет Міністрів.

3

Визначити законом порядок проведення перевірки на добросесність публічних службовців із дотриманням стандартів прав людини.

Рішення приймає: Верховна Рада.

4

Посилити законодавчий захист викривачів корупції та осіб, які розкривають інформацію про загрозу чи шкоду суспільним інтересам.

Рішення приймає: Верховна Рада.

5

Розпочати роботу НАЗК у сфері протидії конфлікту інтересів та іншим порушенням антикорупційних обмежень.

Рішення приймає: НАЗК.

ЦІЛЬ III

ЕФЕКТИВНИЙ ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ДОТРИМАННЯМ ПРАВА НА ДОСТУП ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

1

Визначити законом орган, відповідальний за незалежний державний контроль у сфері доступу до публічної інформації.

Рішення приймає: Верховна Рада.

ЦІЛЬ IV

ЕФЕКТИВНА ПРОТИДІЯ ПОЛІТИЧНІЙ КОРУПЦІЇ

1

Законодавчо забезпечити доступ до інформації про діяльність Верховної Ради, її комітетів і депутатів.
Рішення приймає: Верховна Рада.

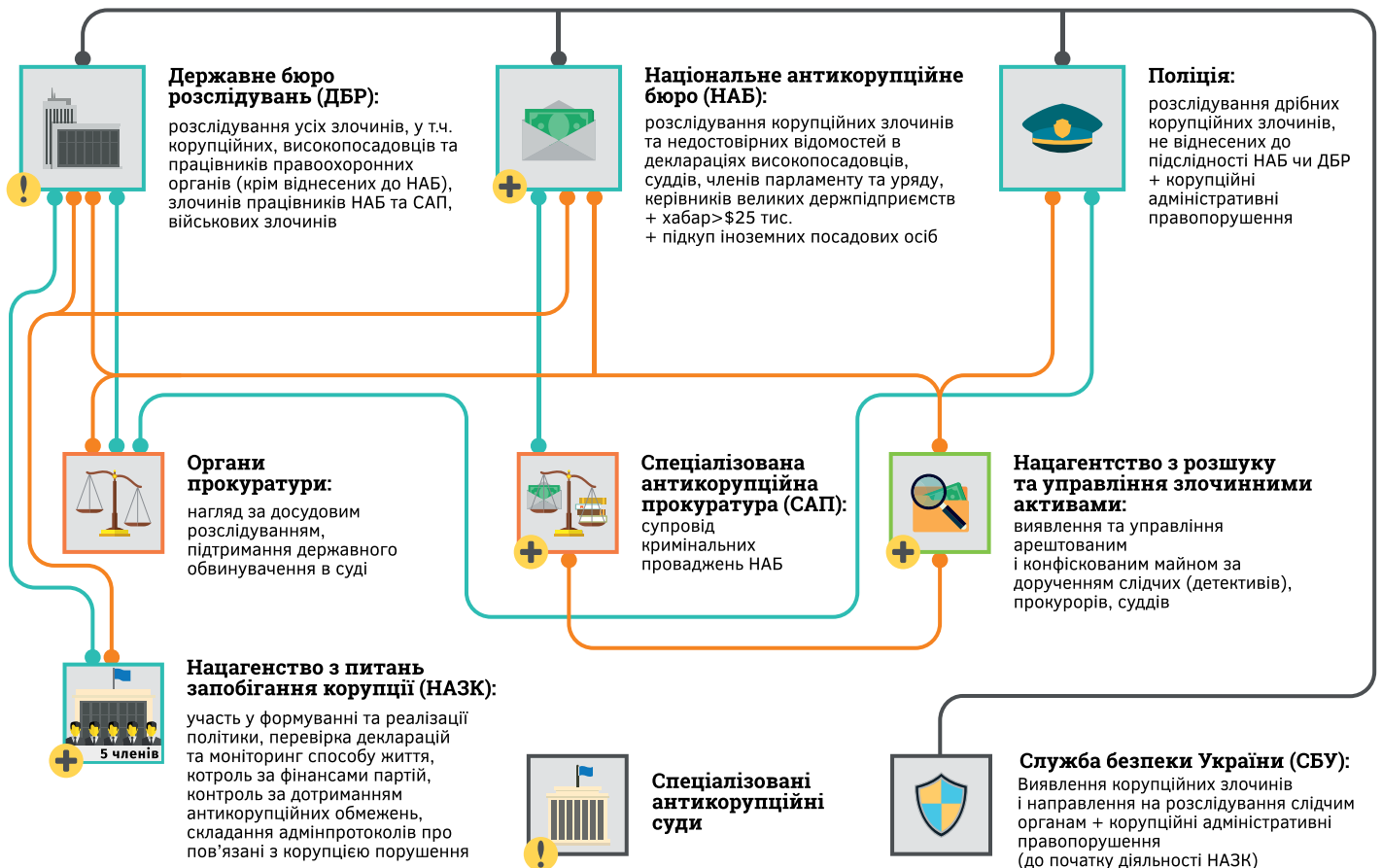
2

Законодавчо встановити відповідальність за неособисте голосування в парламенті.
Рішення приймає: Верховна Рада.

3

Розпочати державне фінансування політичних партій та оприлюднення їхніх фінансових звітів, а також забезпечити дієвий державний контроль за партійними фінансами відповідно до вимог законодавства.
Рішення приймає: НАЗК.

Повноваження та взаємодія державних антикорупційних органів

нові органи

потребує створення

процесуальне керівництво

обмін інформацією

СУДОВА РЕФОРМА

НАД ПРОПОЗИЦІЯМИ ПРАЦЮЄ ЕКСПЕРТНА ГРУПА РІР

ГОЛОВНІ ЕКСПЕРТИ

Роман
Куйбіда

Михайло
Жернаков

ГРОМАДСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ

○ Центр політико-правових реформ

ПРОБЛЕМИ, ЯКІ МАЄ ВИРІШИТИ РЕФОРМА

Довіра до судів, за даними соціологічних досліджень, становить критичних 5–10% (GFK-Ukraine, Фонд демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва, Центр Разумкова). Це нижче, ніж до уряду, парламенту та будь-яких інших державних інституцій.

Такий низький рівень довіри зумовлений наявністю кількох ключових проблем.

Корупція, що вразила суддівський корпус, є зручною не лише для суддів, а й для тих, хто за допомогою корупції має можливість «вирішувати» свої питання в судах, зокрема, олігархів. На жаль, кругова порука у системі правосуддя не дає можливості ефективно протидіяти цьому явищу.

Політична залежність суддів базується як на законодавчих механізмах, так і на системі неформальних практик. Судді дуже чутливі до політичної складової справ. Багато з них звикли до цієї системи і бачать свою роль в обслуговуванні інтересів політичної влади, а не в захисті прав людей та утвердженні верховенства права. Громадськість не має ефективних важелів впливу на результати діяльності кваліфікаційних та дисциплінарних органів. Також представники народу майже не залучаються до здійснення правосуддя як присяжні, а сам інститут суду присяжних не має значних відмінностей від радянського інституту народних засідателів, який передбачав номінальну участь присяжних у вирішенні справ.

Неефективність діяльності судів за співвідношенням

людських, фінансових ресурсів і результатів діяльності потребує оптимізації людських і матеріальних ресурсів, спрощення судової системи та процедур.

Система юридичної освіти є комерційно орієнтованою, досі основою на радянських підходах до розуміння права, зосередженою на вивченні законодавства і відтворенні знань про нього. Ці проблеми знаходять своє віддзеркалення у правосудді.

Поширеність шкідливих неформальних впливів в системі правосуддя відлякує інвесторів, і таким чином перешкоджає економічному розвитку України. Бізнес-середовище у багатьох випадках не довіряє чесності ухвалених судових рішень. Вирішення комерційних спорів в Україні здійснюють професійні судді, тоді як у багатьох європейських країнах до вирішення цих спорів залучають авторитетних фахівців, яким довіряє бізнес-середовище.

Будь-які реформи, зводитимуться нанівець, якщо в суспільстві немає правосуддя, здатного забезпечити права людини і правопорядок. Наявність чесного й ефективного судочинства — обов'язкова передумова для відчуття безпеки і захищеності, економічного зростання.

З часів Революції Гідності законодавець намагався створити суддям можливість для самоочищення та підвищення ефективності діяльності судів. Але ці можливості були використані для опору будь-яким прогресивним змінам та уникнення відповідальності.

Внесені 2016 року зміни до Конституції щодо правосуддя створили гарні юридичні передумови для повноцінної судової реформи, зокрема щодо оновлення суддівського корпусу і зміцнення незалежності суддів, але водночас зумовили ризики встановлення політичного контролю над судами та консервації проблем у суддівському корпусі.

ЦІЛЬ I

СУТТЕВО ОНОВЛЕНО СУДДІВСЬКИЙ КОРПУС ТА ПІДВИЩЕНО ПІДЗВІТНІСТЬ СУДДІВ

1

Посилити вимоги до підзвітності суддів та відповідальності за незаконне збагачення, законодавчо забезпечити механізм залучення громадськості до конкурсів на посаду судді і кваліфікаційного оцінювання суддів.

Рішення приймає: Верховна Рада, Вища кваліфікаційна комісія суддів.

2

Запровадити Громадську раду доброчесності, сформувати її якісний склад та посилити спроможність суспільства в оцінюванні суддів. Домогтися включення до складу кваліфікаційних і дисциплінарних органів суддів представників громадського сектора. Налагодити громадський моніторинг способу життя суддів.

Рішення приймає: Верховна Рада, Вища кваліфікаційна комісія суддів, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, Голова Державної судової адміністрації, громадські організації.

3

Під контролем громадськості утворити новий Верховний Суд замість чотирьох судів, які сьогодні виконують касаційну функцію. Реорганізувати апеляційні суди, сформувавши нові суди на конкурсних засадах. Домогтися призначення до судів вищого рівня кваліфікованих і доброчесних осіб, зокрема й тих, які раніше не працювали суддями.

Рішення приймає: Вища кваліфікаційна комісія суддів, Вища рада правосуддя, Президент, Громадська рада доброчесності.

ЦІЛЬ II

ДОСЯГНУТО РЕАЛЬНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ СУДДІВ

1

Домогтися включення до Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, органів суддівського самоврядування суддів, які викривають факти втручання у здійснення правосуддя. Моніторити діяльність цих органів, щоб не допустити втручання політичних сил у кар'єру судді.

2

Не допустити зниження рівня грошового забезпечення нових суддів або суддів, які успішно пройшли кваліфікаційне оцінювання.

3

Належно реагувати на факти, які свідчать про порушення вимог доброчесності та незалежності, досліджуючи діяльність Вищої ради правосуддя і Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

Рішення приймає: Верховна Рада, З'їзд суддів, громадські організації.

ЦІЛЬ III

ВПРОВАДЖЕНО НОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ СУДДІВСЬКОЇ РОБОТИ ТА ЗДІЙСНЕННЯ СУДОЧИНСТВА

1

Розробити і впровадити систему економічного оцінювання вартості розгляду справ, навантаження на суддів, що стане основою для визначення мережі судів, кількості суддів і працівників апарату, розрахунку фінансування. Встановити і впровадити стандарти менеджменту судової діяльності (управління людськими ресурсами, технологічними процесами тощо).

Рішення приймає: Вища рада правосуддя, Державна судова адміністрація.

2

Процесуально забезпечити і впровадити технології електронного судочинства, що забезпечить можливість повної комунікації учасників процесу із судом за допомогою електронних каналів.

Рішення приймає: Верховна Рада, Державна судова адміністрація.

3

Впровадити спрощені механізми розгляду судових справ, зокрема електронний судовий наказ, автоматизований арешт рахунків з метою забезпечення позову чи виконання судових рішень.

Рішення приймає: Верховна Рада, Державна судова адміністрація.

ЦІЛЬ IV

ЗАПРОВАДЖЕНО ПОВНОЦІННИЙ СУД ПРИСЯЖНИХ

- 1 Актуалізувати суспільну вимогу щодо запровадження іншої, ніж тепер, моделі суду присяжних, де присяжні виноситимуть вердикт щодо (не)винуватості особи, а суддя ухвалюватиме на основі вердикту вирок.
- 2 Встановити процедуру розгляду справ судом присяжних і розширити сферу його застосування.
- 3 Розробити і впровадити програми захисту присяжних і свідків у кримінальному судочинстві.
Рішення приймає: Верховна Рада, Міністерство юстиції.

ЦІЛЬ V

ЗАПРОВАДЖЕНО СВІТОВІ СТАНДАРТИ У ПРАВНИЧІЙ ОСВІТІ ТА РЕГУЛЮВАННІ ПРАВНИЧИХ ПРОФЕСІЙ

- 1 Законодавчо визначити правничі професії (адвоката, судді, прокурора, нотаріуса) й умови доступу до них, відмежувати їх від інших професій, до яких можуть бути залучені і правники.
- 2 Законодавчо запровадити високі стандарти правничої освіти, що сприятимуть підготовці професійних висококваліфікованих правників. Запровадити зовнішнє незалежне оцінювання як обов'язкову умову отримання вищої юридичної освіти і доступу до правничої професії.
- 3 Привести законодавство, що регулює професійну правничу діяльність (суддів, адвокатів, прокурорів, нотаріусів), у відповідність до світових стандартів, сприяти підвищенню ефективності самоврядування правничих професій.
- 4 Надати можливість адвокатам самостійно обирати адвокатські асоціації, які будуть представляти їхні інтереси, подолавши монополізацію органів адвокатського самоврядування.
Рішення приймає: Верховна Рада.

ЦІЛЬ VI

СТВОРЕНО АНТИКОРУПЦІЙНИЙ СУД ДЛЯ РОЗГЛЯДУ СПРАВ ПРО ВИЩУ ПОСАДОВУ КОРУПЦІЮ

- 1 Досягти консенсусу в суспільстві, політичній владі та міжнародній спільноті щодо якнайшвидшого створення в Україні антикорупційного суду (або суду з більш широкою компетенцією, яка включатиме також злочини проти людяності, воєнні злочини тощо).
Рішення приймає: Верховна Рада.
- 2 Законодавчо забезпечити функціонування антикорупційного суду. Встановити: особливі правила добору суддів, за яких політичні сили і діючі судді не мали би вирішального впливу; посилені гарантії діяльності таких суддів і особливий механізм формування апарату та фінансування цього суду. Розглянути можливість тимчасового залучення до розгляду справ іноземних суддів як присяжних, які зможуть посилити спроможність українських суддів розглядати відповідні категорії справ.
Рішення приймає: Верховна Рада.
- 3 Сформувати якісний склад антикорупційного суду як суду першої інстанції, а також відповідної палати нового Верховного Суду. Відповідні судді Верховного Суду також повинні користуватися додатковими гарантіями, які буде встановлено для суддів антикорупційного суду.
Рішення приймає: Верховна Рада, Вища рада правосуддя, Президент.

ЦІЛЬ VII

ДИВЕРСИФІКОВАНО МЕХАНІЗМ ВИРІШЕННЯ КОМЕРЦІЙНИХ СПОРІВ

- 1 Досягти консенсусу в бізнес-середовищі та політичній владі щодо залучення представників бізнес-середовища (присяжних-арбітрів) для вирішення комерційних спорів, а також удосконалення діяльності третейських судів.
- 2 Законодавчо забезпечити функціонування суду присяжних-арбітрів і третейських судів для вирішення комерційних спорів.
- 3 Сформувати якісний склад суду присяжних-арбітрів, третейських судів та розпочати їх роботу.
Рішення приймає: Верховна Рада.

Як є зараз

- Складна і заплутана 4-рівнева система
- Остаточне судове рішення можна чекати роками, можливий багаторазовий перегляд справи
- Відсутня єдність судової практики, рішення непередбачувані
- Відсутня єдність судової практики, рішення непередбачувані
- Все відбувається в паперовому вигляді і неефективно можливе «ручне управління»
- Справи про найвищу посадову корупцію розглядаються старими судами

СУДОУСТРІЙ

Як має стати

- 3-рівнева система на чолі з новим Верховним Судом
- Справа проходить максимум 3 інстанції, лише один раз. Остаточне судове рішення ухвалюється швидко і не переглядається
- Чітку і зрозумілу судову практику забезпечує новий Верховний Суд
- Чітку і зрозумілу судову практику забезпечує новий Верховний Суд
- Все відбувається з використанням сучасних технологій, ризик неправомірного втручання мінімізований
- Створено спеціалізований Вищий антикорупційний суд

- Судді залежні від політиків і олігархів
- Судді корумповані і невідзвітні суспільству
- Судді недоторкані, їх неможливо притягнути до відповідальності
- Процедури відбору і кар'єрного зростання суддів непрозорі, система «виштовхує» кращих
- Судді невмотивовані і незабезпечені

СУДДІ

- Судді максимально незалежні від протиправного впливу
- Судді добросесні, суспільство має дієві механізми контролю за суддями
- Недоторканість суддів обмежена, за невідповідність майна доходам є підставою для звільнення
- Процедури професійного добору прозорі і якісні, система сприяє кар'єрному зростанню професійних і добросесних суддів
- Судді отримують конкурентну на ринку винагороду за свою роботу, у необхідних випадках — фізичний захист

- Народ не впливає на призначення суддів
- Інститут присяжних практично не працює
- Комерційні справи розглядаються виключно державними судами

УЧАСТЬ НАРОДУ

- Призначення і перебування на посаді судді, який не має довіри громадськості, неможливе
- Ефективно діє інститут присяжних
- Можливий розгляд і перегляд справи за арбітражною процедурою

- Діє прокуратура – каральний орган радянського зразка з майже необмеженими повноваженнями
- Адвокатура централізована, вражена корупцією
- Правнича освіта здебільшого низького рівня і не відповідає європейським стандартам, регулювання доступу до правничої професії застарілі і суперечливі

ІНШЕ

- Замість прокуратури створена Служба державного обвинувачення європейського зразка
- Ефективно діє адвокатське самоврядування, адвокати незалежні і професійні
- Правнича освіта європейського зразка і високої якості, доступ до правничих професій (судді, адвоката, прокурора, нотаріуса) чітко врегульований і можливий тільки за результатами високоякісного ЗНО

РЕФОРМА ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

НАД ПРОПОЗИЦІЯМИ ПРАЦЮЄ ЕКСПЕРТНА ГРУПА РПР

ГОЛОВНИЙ
ЕКСПЕРТ

Віктор
Тимошук

ГРОМАДСЬКІ
ОРГАНІЗАЦІЇ

- Центр політико-правових реформ
- Творчий центр ТЦК

ПРОБЛЕМИ, ЯКІ МАЄ ВИРІШИТИ РЕФОРМА

Уряд України має низьку інституційну спроможність формувати і впроваджувати послідовну державну політику. Переважно робота Кабміну зосереджена на «гасінні пожеж», практика аналізу державної політики (policy analysis), моніторинг ризиків та проблем у міністерствах відсутні; виконавча влада працює лише у форматі «доручень згори», а не ініціативи. У роботі Уряду широко використовується процедура «невідкладних випадків», відповідно до якої, проекти урядових актів ухвалюються без попереднього розгляду урядовим комітетом, без міжвідомчого погодження і без публічних консультацій, без правової та антикорупційної експертизи.

На державній службі спостерігається надвисока плінність кадрів, низький рівень оплати праці, непрозорий добір на посади, особливо вищого рівня, що супроводжується непотизмом; політичний вплив на державних службовців, низька вмотивованість до роботи. Для вирішення цих проблем було ухвалено Закон «Про державну службу», який набув чинності 1 травня 2016 року, проте від якості його впровадження залежить, чи справді проблеми зникнуть. Ключові виклики на шляху втілення закону — це підвищення престижності державної служби, гарантування рівності доступу до державної служби, прозорий механізм прийняття на державну службу, ефективні механізми запобігання корупції у публічному секторі. Крім того, потребують захисту принципові положення закону, адже різні

суб'єкти законодавчої ініціативи можуть бути зацікавлені у їх вихолощенні.

В Україні, як посттоталітарній країні, під час підготовки адміністративних актів заведено керуватися насамперед потребами органів влади і досі не передбачено належних механізмів врахування законних інтересів приватних осіб. Через те, що органи публічної адміністрації не залучають заінтересованих осіб до прийняття рішень, не гарантують громадянам право бути вислуханим та право доступу до матеріалів справи, не обґрунтовують своїх рішень і т.д. — громадяни та бізнес незахищені від свавілля чиновників. В основу змін має лягти принцип «більше прав та можливостей громадянам і бізнесові як одержувачам адміністративних послуг і більше зобов'язань та відповідальності тим, хто їх надає». У країнах Європи такий захист від свавілля чиновників встановлює загальна адміністративна процедура, яка законодавчо описує порядок підготовки рішень (адміністративних актів), права чиновника й громадянина.

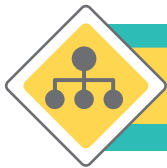
Під час отримання адміністративних послуг громадяни стикаються з непрозорістю встановлених цін (плати), незаконними поборами за одні адмінпослуги, в той час, як інші є взагалі безкоштовними. Багато цін на адміністративні послуги не переглядалися з часів видання Декрету про державне мито 1993 року. Крім того, найпопулярніші адміністративні послуги (реєстрація актів цивільного стану, видача посвідчень водія, паспорти та ін.) досі неможливо отримати в Центрах надання адміністративних послуг, натомість їх продовжують надавати різні (розпорозені) міністерства й державні служби.

ЦІЛЬ I

СФОРМОВАНИЙ ВИЩИЙ КОРПУС ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ НА ЦЕНТРАЛЬНОМУ РІВНІ

- 1 Визначити механізми, джерела та схеми посадових окладів для новонабраних держслужбовців.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів.
- 2 Не допустити змін до Закону «Про державну службу», що спотворять його суть.
Рішення приймає: Верховна Рада.
- 3 Сформувати авторитетну і добросовісну Комісію з питань вищого корпусу державної служби.
Рішення приймає: Громадські організації, Кабінет Міністрів.
- 4 Обрати на конкурсі та призначити державних секретарів міністерств, відповідно до Закону «Про державну службу».
Рішення приймає: Комісія з питань вищого корпусу державної служби, Кабінет Міністрів.

ЦІЛЬ II

НАЙПОПУЛЯРНІШІ АДМІНІСТРАТИВНІ ПОСЛУГИ ДЕЛЕГОВАНІ МІСЦЕВОМУ САМОВРЯДУВАННЮ ТА/АБО НАДАЮТЬСЯ ЧЕРЕЗ ЦНАПИ, А ЇХ ОПЛАТА ЗАКОНОДАВЧО ВРЕГУЛЬОВАНА

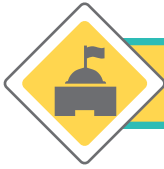
- 1 Законодавчо врегулювати відносини щодо оплати адміністративних послуг.
Рішення приймає: Верховна Рада.
- 2 Повноцінно впровадити закони про децентралізацію адмінпослуг із реєстрації місця проживання, бізнесу, нерухомості.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів.
- 3 Передати адміністративні послуги з реєстрації актів цивільного стану від Мін'юсту — громадам.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство юстиції.
- 4 Законодавчо забезпечити доступність і зручність в користуванні новим паспортом (ID-карткою).
Рішення приймає: Верховна Рада.
- 5 Передати обладнання для роботи з паспортами від Державної міграційної служби — органам самоврядування і ЦНАПам.
Рішення приймає: Міністерство внутрішніх справ.
- 6 Передати адміністративні послуги з реєстрації автомобілів та видачі посвідчень водія від МВС — громадам.
Рішення приймає: Міністерство внутрішніх справ.
- 7 Змінити порядок реєстрації місця проживання з дозвільного на декларативний.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів.

ЦІЛЬ III

ЗАКОНОДАВЧО ВРЕГУЛЬОВАНІ ВЗАЄМВІДНОСИНИ ОСОБИ І ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ, ЩО ЗАХИЩАЮТЬ ГРОМАДЯН ВІД СВАВІЛЛЯ ЧИНОВНИКІВ

- 1 Досягти консенсусу між гілками влади щодо запровадження адміністративної процедури, що відповідатиме міжнародним стандартам.
- 2 Законодавчо врегулювати адміністративну процедуру.
Рішення приймає: Верховна Рада.

ЦІЛЬ IV

ІНСТИТУЦІЙНО СПРОМОЖНИЙ УРЯД, ЗДАТНИЙ ВПРОВАДЖУВАТИ РЕФОРМИ

1
2

Запровадити ефективні та прозорі процедури підготовки урядових рішень: оприлюднення проектів рішень, засідання урядових комітетів, публічні консультації, скасувати процедуру невідкладних рішень.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів.

Створити інституційноспроможні міністерства через утворення нових департаментів, які впроваджують конкретну державну політику.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів.

ДЕРЖАВНИЙ СЕКРЕТАР

МІНІСТР

КЕРУЄ МІНІСТЕРСТВОМ
В ЦІЛОМУ

СУТЬ ТА ВІДМІННОСТІ ВІД МІНІСТРА

ДЕРЖАВНИЙ СЕКРЕТАР

Є ПІДЛЕГЛИМ МІНІСТРА

ГОЛОВНЕ ЗАВДАННЯ

формувати політику, ініціювати реформи

виробляти шляхи реалізації ініціатив міністра, забезпечувати наступництво, інституційну пам'ять та законність в роботі міністерств

ФУНКЦІЇ

є членом Кабінету Міністрів, бере участь засіданнях
є членом урядового комітету (комітетів)

приймає рішення про «політичні призначення»
(вносить пропозиції щодо своїх заступників, формує патронатну службу)

представляє міністерство як «орган» у відносинах з іншими органами державної влади

видає нормативні акти міністерства
може ініціювати звільнення (заміну) державного секретаря

є розпорядником «програмних» коштів міністерства

є державним службовцем, керує апаратом міністерства
не може замішувати міністра на засіданнях Кабінету Міністрів (це функція політичного заступника міністра)

забезпечує виконання доручень міністра

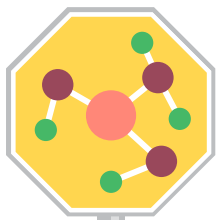
представляє міністерство як юридичну особу (у цивільно-правових відносинах)

приймає індивідуальні акти щодо державних службовців, та організаційні акти
вирішує питання державної служби в міністерстві (призначення, звільнення, присвоєння рангів тощо)

є розпорядником коштів на утримання апарату міністерства

РЕФОРМА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ

НАД ПРОПОЗИЦІЯМИ ПРАЦЮЄ ЕКСПЕРТНА ГРУПА РПР

**ГОЛОВНИЙ
ЕКСПЕРТ**

**Анатолій
Ткачук**

**ГРОМАДСЬКІ
ОРГАНІЗАЦІЇ**

- Інститут громадянського суспільства
- Український незалежний центр політичних досліджень

ПРОБЛЕМИ, ЯКІ МАЄ ВИРІШИТИ РЕФОРМА

Реформа місцевого самоврядування та децентралізації влади передбачає подолання викликів, що стоять перед країною, зокрема: залежність регіонів від центру; інфраструктурна та фінансова слабкість громад; деградація сільських територій; високий рівень дотаційності громад; низький рівень інвестиційної привабливості територій тощо.

Децентралізація — це передача повноважень, ресурсів та компетенції вирішувати основні питання життя на найбільш наближеному до людини рівні, де це можна зробити найбільш ефективно (це є принцип субсидіарності).

Базовим для децентралізації є рівень громад, які повинні виконувати повноваження: дошкільна та базова середня освіта, культура, первинна медицина, охорона правопорядку, комунальні питання, місцева інфраструктура, соціальна допомога, тощо.

Проте передати повноваження можна лише тим, хто здатен ці їх виконувати. Для можливості виконувати передані повноваження, громади мають бути спроможні — організаційно, фінансово, кадрово. Саме тому громади в процесі децентралізації стають значно більшими, об'єднуючи ресурси, заможнішими та краще розвиваються. Наприклад, містечко й навколишні села становитимуть єдину територіальну громаду.

Одночасно з децентралізацією повноважень відбувається фіскальна децентралізація. Це означає, що

громада отримуватиме більшу частку сплачених податків і, відповідно, плануватиме бюджет програмно-цільовим способом, що покриватиме потреби на виконання нових повноважень.

Напрямок і логіка реформи місцевого самоврядування були визначені в Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, затвердженої Урядом 1 квітня 2014 року.

Реформа місцевого самоврядування й територіальної організації влади має стояти на трьох стовпах: передача повноважень від центру до найнижчого можливого рівня; відповідно до переданих повноважень мають бути передані фінансові ресурси та забезпечено контроль з боку держави за діяльністю органів місцевого самоврядування.

З часу затвердження Концепції було сформовано базову правову рамку для проведення реформи, ухвалено закони, що відкривають можливості для утворення спроможних громад та співробітництва територіальних громад, було внесено зміни до Податкового та Бюджетного кодексів України (фіскальна децентралізація), затверджено Державну стратегію регіонального розвитку та ухвалено новий Закон «Про державну регіональну політику», запущено процес зміни адміністративно-територіального устрою.

Особливістю децентралізації влади в Україні є те, що одночасно триває процес реформи місцевого самоврядування, територіальної організації виконавчої влади, адміністративно-територіального устрою та державної регіональної політики.

ЦІЛЬ І

ЗАВЕРШЕНЕ ФОРМУВАННЯ ОПТИМАЛЬНОЇ ДЛЯ УКРАЇНИ СИСТЕМИ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ

- 1 Завершити розробку і затвердження Перспективних планів формування спроможних територіальних громад усіх областей України.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство регіонального розвитку.
- 2 Зменшити вплив обласних рад на формування перспективних планів формування спроможних територіальних громад.
Рішення приймає: Верховна Рада.
- 3 Завершити розробку та затвердити Методику формування госпітальних округів.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство охорони здоров'я, Міністерство регіонального розвитку.
- 4 Прийняти Постанову Кабінету Міністрів України про склад формування госпітальних округів.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство охорони здоров'я, Міністерство регіонального розвитку.
- 5 Прийняти Постанову Кабінету Міністрів України про адміністративні округи.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів.
- 6 Спростити механізм створення об'єднаних територіальних громад шляхом запровадження механізму приєднання територіальних громад.
Рішення приймає: Верховна Рада.
- 7 Запровадити механізм визнання об'єднаних територіальних громад спроможними за рішенням Кабінету Міністрів України.
Рішення приймає: Верховна Рада.
- 8 Унормувати питання щодо повноважень районної ради та районної державної адміністрації в районах, де створені об'єднані територіальні громади.
Рішення приймає: Верховна Рада.
- 9 Визначити засади формування адміністративно-територіального устрою, умови та порядок утворення адміністративно-територіальних одиниць, їх реорганізації, статус поселень, порядок найменування і перейменування поселень та адміністративно-територіальних одиниць через ухвалення окремого закону.
Рішення приймає: Верховна Рада.

ЦІЛЬ ІІ

МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ НАДАЄ ДОСТУПНІ ТА ЯКІСНІ ПУБЛІЧНІ ПОСЛУГИ

- 1 Передати органам місцевого самоврядування функції з архітектурно-будівельного контролю.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство регіонального розвитку.
- 2 Передати органам місцевого самоврядування функції з реєстрації місця проживання, реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, громадських об'єднань, надання відомостей із Державного земельного кадастру, здійснення державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство юстиції.

ЦІЛЬ III

ЗАВЕРШЕНЕ ФОРМУВАННЯ ОПТИМАЛЬНОЇ ДЛЯ УКРАЇНИ СИСТЕМИ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ

1

Розширити базу оподаткування та можливості регулювання ставок по місцевих податках і зборах, зокрема податку, пов'язаному з нерухомістю. Перейти до європейської формули податку на нерухомість при встановленні ставки податку без встановлення пільг на площу, яка не оподатковується.
Рішення приймає: Верховна Рада.

2

Унормувати дохідну частину місцевих бюджетів відповідно до покладених на них видаткових повноважень.
Рішення приймає: Верховна Рада.

3

Вирішити питання поширення юрисдикції органів місцевого самоврядування об'єднаних територіальних громад на території поза населеними пунктами.
Рішення приймає: Верховна Рада.

4

Надати об'єднаним територіальним громадам право затверджувати схему планування території ОТГ та управляти земельними ресурсами в межах їх юрисдикції відповідно до затвердженої планувальної документації.
Рішення приймає: Верховна Рада.

5

Надати право органам місцевого самоврядування здійснювати контроль за використанням земельних ресурсів відповідно до затвердженої містобудівної документації
Рішення приймає: Верховна Рада.

6

Підвищити прозорість та ефективність використання бюджетних коштів через запровадження програмно-цільового методу складання та використання місцевих бюджетів. Запровадити процедури прозорого складання місцевих бюджетів за участі громадськості та звітування про виконання бюджету, електронні процедури для допорогових закупівель тощо.
Рішення приймає: Міністерство регіонального розвитку.

7

Передбачити в бюджеті на 2017-й та наступні роки кошти на підтримку розвитку інфраструктури в об'єднаних територіальних громадах.
Рішення приймає: Верховна Рада.

ЦІЛЬ IV

ГРОМАДИ БЕРУТЬ УЧАСТЬ У ВИРІШЕННІ ПИТАНЬ МІСЦЕВОГО ЗНАЧЕННЯ

1

Запровадити ефективні механізми участі громадян у виробленні органами місцевого самоврядування рішень: місцеві ініціативи, громадські слухання, загальні збори громадян, електронні петиції, проведення громадської експертизи, утворення консультативно-дорадчих органів.
Рішення приймає: Верховна Рада.

2

Забезпечити право територіальних громад на місцевий референдум та визначити питання, які можуть розглядатись на місцевому референдумі.
Рішення приймає: Верховна Рада.

3

Удосконалити процедуру утворення органів самоорганізації населення, визначити чіткий порядок надання їм частини повноважень органів місцевого самоврядування за винятком тих, що мають владний характер, а також надання коштів для здійснення зазначених повноважень.
Рішення приймає: Верховна Рада.

ЦІЛЬ V

ФІНАНСУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ЗАБЕЗПЕЧУЄ РОЗВИТОК ТА ПІДВИЩУЄ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ГРОМАД І РЕГІОНІВ

- 1** Збільшити розмір Державного фонду регіонального розвитку до 1,5% Державного бюджету.
Рішення приймає: Верховна Рада.
- 2** Удосконалити механізм розподілу коштів Державного фонду регіонального розвитку (ДФРР), частину яких спрямувати на фінансування реалізації Державної стратегії регіонального розвитку в регіонах на період до 2020 року.
Рішення приймає: Верховна Рада, Міністерство регіонального розвитку.
- 3** Запровадити прозорий процес відбору проектів органів місцевого самоврядування на фінансування з Державного фонду регіонального розвитку.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство регіонального розвитку.
- 4** Забезпечити моніторинг використання коштів ДФРР, контроль за відповідністю їх призначення встановленим індикаторам ефективності, систему звітності.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство регіонального розвитку.
- 5** Забезпечити середньострокове бюджетування проектів регіонального розвитку.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Верховна Рада.

ЦІЛЬ VI

ДЕРЖАВА КОНТРОЛЮЄ ЗАКОННІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

- 1** Забезпечити контроль за законністю актів органів місцевого самоврядування з боку місцевих державних адміністрацій вищого рівня.
Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів.
- 2** Забезпечити систему розпуску органів місцевого самоврядування у випадку бездіяльності чи прийняття рішень, які становлять загрозу безпеці країни, її територіальній цілісності.
Рішення приймає: Верховна Рада.

ПРЕФЕКТ. ХТО ВІН ДЛЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ?

(ПРОЕКТ ЗАКОНУ)

ХТО ВІН?

- здійснює виконавчу владу на місцях
- є державним службовцем
- не належить до політичних посад
- **не змінюється** зі зміною Президента чи Уряду
- **не залежить** від місцевих політичних еліт

ЯКІ МАЄ ПОВНОВАЖЕННЯ

У ВІДНОСИНАХ З ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ (ОМС)?

- **наглядає** за дотриманням органами місцевого самоврядування Конституції і законів України
- **не може** оцінювати доцільність та ефективність рішень ОМС
- **зупиняє** дію незаконних актів ОМС і одночасно звертається до суду
- **остаточне** рішення про законність актів ОМС **приймає суд**
- **оприлюднює** повідомлення про зупинку акту ОМС
- має **менше повноважень**, ніж нинішні місцеві держадміністрації

ДЕ ПРАЦЮЄ?

- Префекти діють в кожному **районі** і в кожній **області**
- У Києва і Севастополя — власні префекти
- Для організації роботи префекта створюються **секретаріати префектів**

КОЛИ З'ЯВЛЯЄТЬСЯ?

Інститут префектів з'являється після набрання чинності змінами до Конституції щодо децентралізації та, відповідно, **після ліквідації** місцевих держадміністрацій

ЗВІДКИ БЕРЕТЬСЯ?

Виключно з кадрового резерву, який буде сформований за результатами відкритого конкурсу

КИМ ПРИЗНАЧАЄТЬСЯ?

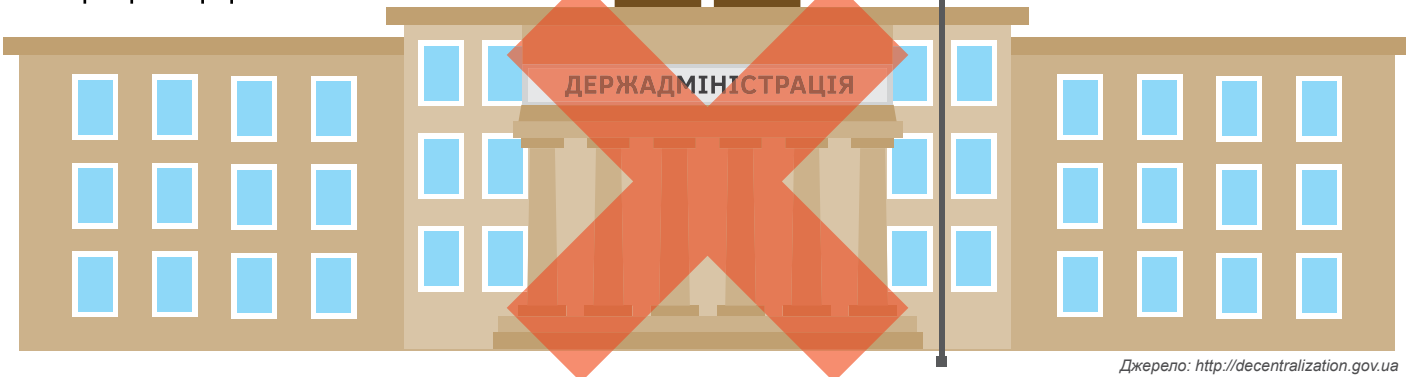
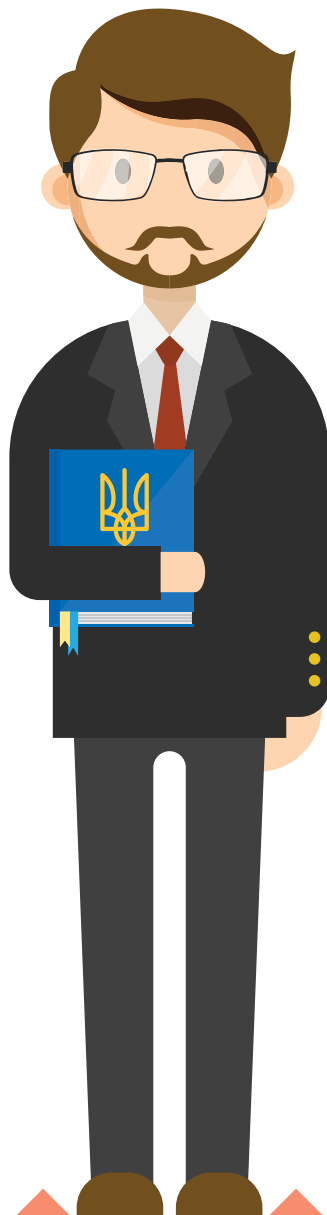
Префекти **призначаються і звільняються** Президентом за поданням Уряду
Така сама процедура зараз для голів держадміністрацій

КОМУ ПІДПОРЯДКОВУЄТЬСЯ?

Префекти **відповідальні** перед Президентом, **підзвітні та підконтрольні** Уряду, щорічно звітують перед ними

ЯКИЙ СТРОК ПОВНОВАЖЕНЬ?

Префект працює на посаді в області/районі **не більше 3 років**. Далі — **обов'язкова ротація**.

Джерело: <http://decentralization.gov.ua>

РЕФОРМА ВИБОРЧОГО ЗАКОНОДАВСТВА

НАД ПРОПОЗИЦІЯМИ ПРАЦЮЄ ЕКСПЕРТНА ГРУПА РІР

**ГОЛОВНИЙ
ЕКСПЕРТ**

**Євген
Радченко**

**ГРОМАДСЬКІ
ОРГАНІЗАЦІЇ**

- Громадянська мережа ОПОРА
- Комітет виборців України
- Інтерньюз-Україна
- Український незалежний центр політичних досліджень
- Інститут виборчого права

ПРОБЛЕМИ, ЯКІ МАЄ ВИРІШИТИ РЕФОРМА

Виборчі системи, за якими проводяться українські вибори, не сприяють ротації політичних еліт, зумовлюють зловживання адміністративними ресурсами та підкуп виборців. Хоча представлені в парламенті політичні партії задекларували необхідність впровадження пропорційних систем із відкритими списками на парламентських виборах та виборах до місцевих рад, відповідні положення Коаліційної угоди досі не виконуються. Більше того, відсутній системний діалог між політиками й експертами щодо перспектив впровадження пропорційної системи з відкритими списками та її змістовного наповнення. Попри періодичний перегляд законів, які регулюють порядок проведення виборів в Україні, чинне виборче законодавство далеко не в повній мірі враховує рекомендації ОБСЄ/БДІПЛ, Венеційської комісії та найкращі європейські практики.

Незважаючи на значну кількість кримінальних справ щодо осіб, які вчинили виборчі злочини, більшість таких справ не доходять до судового розгляду. А ті, що розглядаються судами — завершуються або виправдовувальними вироками, або символічним покаранням. За значну кількість порушень законодавством не передбачено відповідальності взагалі (у тому числі, за непрямий підкуп виборців). В результаті виборчі злочини значною мірою залишаються безкарними, що стимулює їх вчинення під час наступних виборів.

Актуальною проблемою залишається неоновленість складу Центральної виборчої комісії. Протягом останніх років експертна спільнота неодноразово наголошувала на необхідності замінити 12 з 15 членів ЦВК, строк повноважень яких завершився у червні 2014 року, новими членами з урахуванням пропозицій депутатських фракцій та громадських організацій, що спеціалізуються на виборчих питаннях. На початку червня 2016 року Президент України вніс до ВРУ подання щодо 11 з 12 нових кандидатур до складу ЦВК. При цьому главою держави було проігноровано інтереси низки депутатських фракцій. Непрозорість процесу заміни членів ЦВК, строк повноважень яких вже давно завершився, як і затягування процесу заміни членів новими, є неприйнятними з політичної та правової точок зору. Оновлення складу ЦВК у відкритий та інклюзивний спосіб є запорукою забезпечення незалежності та доброчесності органу адміністрування виборів, посилення довіри до нього з боку політиків та громадськості, а також налагодження плідного зв'язку між Комісією та громадськістю.

Системна взаємодія громадськості з Центральною виборчою комісією фактично відсутня. Низка прийнятих ЦВК рішень піддаються критиці з боку громадськості та експертного середовища (наприклад, спроби скасувати другий тур голосування на виборах міського голови у Павлограді, скасування «гендерних квот» тощо). Це негативно впливає на рівень довіри до ЦВК як з боку громадського та експертного середовища, так і суспільства загалом. Інституціоналізація взаємодії ЦВК з експертами та громадськістю могла б підвищити рівень довіри до ЦВК з боку суспільства.

ЦІЛЬ I

СТАБІЛЬНІ ТА ПРОЗОРІ ПАРТІЙНА Й ВИБОРЧА СИСТЕМИ, ЯКІ ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ ОНОВЛЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ ЕЛІТ, РОЗВИТОК ВНУТРІШНЬОПАРТІЙНОЇ ДЕМОКРАТІЇ ТА ЗАПОБІГАННЯ НАДМІРНИЙ ФРАКЦІЙНІЙ РОЗДРОБЛЕНОСТІ

1

Запровадити на парламентських виборах пропорційну виборчу систему з відкритими виборчими списками.

Рішення приймає: Верховна Рада.

2

Оновити законодавство про місцеві вибори з метою забезпечення ефективного політичного представництва на місцях.

Рішення приймає: Верховна Рада.

3

Розпочати державне фінансування політичних партій та забезпечити прозорість політичних фінансів.

Рішення приймає: Національне агентство з питань запобігання корупції

ЦІЛЬ II

НЕВІДВОРОТНІСТЬ ПОКАРАННЯ ЗА ПОРУШЕННЯ ВИБОРЧОГО ЗАКОНОДАВСТВА

1

Запровадити ефективну систему юридичної відповідальності за порушення виборчого законодавства, яка ліквідує можливості для підкупу виборців та застосування адміністративного ресурсу.

Рішення приймає: Верховна Рада України.

2

Посилити контроль забезпечення невідворотності покарання за порушення виборчого законодавства.

Рішення приймає: Верховна Рада України.

ЦІЛЬ III

ЕФЕКТИВНА І ДОБРОЧЕСНА ЦЕНТРАЛЬНА ВИБОРЧА КОМІСІЯ

1

Інституціоналізувати співпрацю експертної спільноти та громадськості з Центральною виборчою комісією шляхом створення при органі Громадської ради.

Рішення приймає: Верховна Рада, Центральна виборча комісія.

2

Сприяти підвищенню кадрової спроможності Центральної виборчої комісії та якості прийнятих нею рішень.

Рішення приймає: Верховна Рада.

3

Забезпечити постійний контроль за ефективністю й доброчесністю діяльності Центральної виборчої комісії.

4

Виключити можливість безстрокового обіймання членами Центральної виборчої комісії їхніх посад.

Рішення приймає: Верховна Рада.

РЕФОРМА ОРГАНІВ ПРАВОПОРЯДКУ

НАД ПРОПОЗИЦІЯМИ ПРАЦЮЄ ЕКСПЕРТНА ГРУПА РПР

**ГОЛОВНИЙ
ЕКСПЕРТ**

**Олександр
Банчук**

**ГРОМАДСЬКІ
ОРГАНІЗАЦІЇ**

- Центр політико-правових реформ
- Асоціація українських моніторів дотримання прав людини

ПРОБЛЕМИ, ЯКІ МАЄ ВИРІШИТИ РЕФОРМА

Правоохоронна система України довгий час не відповідала сучасним викликам, потребам суспільства та міжнародним демократичним стандартам. За даними соціологічних досліджень Інституту соціології Національної академії наук України, рівень довіри громадян до правоохоронних органів після подій Революції Гідності знизився до критичної межі, а саме до 0,8%. Реформування органів правопорядку — пріоритет, якому передують лише боротьба з корупцією, за даними Фонду Демократичні ініціативи ім. Ілька Кучеріва.

У липні 2015р. Верховна Рада ухвалила новий Закон «Про Національну поліцію» (на заміну Закону «Про міліцію» від 1990р.), який набув чинності 7 листопада 2015р. Закон містить багато позитивного, зокрема деполітизацію поліції, сервісний характер її роботи тощо. Документ відзначено Радою Європи, як «детальний і комплексний, зокрема стосовно кадрових питань». Нова патрульна служба, що з'явилася на вулицях українських міст, своєю повсякденною роботою повернула громадянам віру в можливість справжніх системних змін у державі. Водночас новий закон про поліцію містить низку суттєвих недоліків, на які вказують і представники експертного середовища, і Рада Європи. Це відсутність конкурсного відбору на всі посади, збереження квазі-мілітарних звань у системі поліції та інші. Ці недоліки потребують невідкладного виправлення.

Реформування органів прокуратури залишається одним із невиконаних зобов'язань України перед Радою Європи ще від 1995р. Довгий час залишався чинним Закон «Про прокуратуру» від 1991р., який зберігав централізовану, мілітаризовану структуру пострадянської прокуратури з внутрішнім безумовним підпорядкуванням прокурорів своїм керівникам та намаганням охопити суцільним наглядом усі сфери життєдіяльності людини, суспільства й держави. Новий закон «Про прокуратуру» ухвалили 2014р. Він, зокрема, передбачає позбавлення прокуратури функцій загального нагляду, передачу функцій досудового розслідування новому органу — Державному бюро розслідувань, проведення конкурсу на посади у новостворених місцевих прокуратурах в усіх регіонах країни та появу дієвих органів прокурорського самоврядування.

Втім, у 2016р. мета реформи прокуратури досі не досягнута. Істотний супротив кардинальним змінам чинять «старі кадри» і система бюрократії, яка склалася й існувала без змін протягом останніх десятиліть. У результаті конкурсу 84% колишніх керівників були знову призначені Генпрокурором на посади керівників новостворених місцевих прокуратур. Утворені прокурорами органи прокурорського самоврядування зберігають високу лояльність до Генерального прокурора, таким чином залишаючи прокуратуру інструментом в руках політичної влади. Набуття повноважень цими органами відтермінували до 15 квітня 2017р.

Державне бюро розслідувань, яке могло отримати свої повноваження 1 березня 2016р., досі не сформоване. Таким чином, справи проти правоохоронців, суддів та високопосадовців досі розслідують прокурори.

ЦІЛЬ І

ЕФЕКТИВНА СИСТЕМА ОРГАНІВ КРИМІНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЄ ЇХНЮ НЕЗАЛЕЖНІСТЬ ТА РОЗМЕЖУВАННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ

1

Забезпечити реформування прокуратури відповідно до вимог Закону «Про прокуратуру», зокрема підвищити заробітні плати прокурорів до передбаченого законом рівня, забезпечити оприлюднення усіх наказів Генпрокурора тощо.

Рішення приймає: Генеральна Прокуратура, Кабінет Міністрів.

2

Залучити прокуратуру до системи правосуддя й утворити спільні органи врядування в системі правосуддя.

Рішення приймає: Верховна Рада.

3

Привести структуру та повноваження Національної поліції у відповідність до європейських стандартів, створити єдині детективні підрозділи, що поєднують повноваження слідчих і оперативних співробітників.

Рішення приймає: Верховна Рада, Міністерство внутрішніх справ.

4

Сформувати Державне бюро розслідувань та розпочати його роботу.

Рішення приймає: Кабінет Міністрів.

5

Перетворити Службу безпеки України на ефективний контррозвідувальний орган, позбавивши його невластивих повноважень, відповідно до стандартів Ради Європи.

Рішення приймає: Верховна Рада.

6

Ліквідувати податкову міліцію, утворивши незалежну фінансову поліцію чи передавши її повноваження Державному бюро розслідувань.

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство фінансів.

7

Позбавити Пенітенціарну службу функцій кримінальної юстиції та забезпечити належні умови перебування в пенітенціарних установах.

Рішення приймає: Верховна Рада, Міністерство юстиції.

8

Законодавчо врегулювати можливість утворення муніципальної варті в громадах, що опікуватиметься питаннями благоустрою, паркування тощо, без права застосування зброї та спецзасобів.

Рішення приймає: Верховна Рада.

9

Законодавчо врегулювати можливість створення комфортного паркувального простору для великих міст України та підвищити рівень надходження коштів за оплату паркування до бюджетів.

Рішення приймає: Верховна Рада.

ЦІЛЬ ІІ

ДІЄВИЙ КРИМІНАЛЬНИЙ ЗАКОН

1

Запровадити інститут кримінальних проступків.

Рішення приймає: Верховна Рада.

2

Привести систему адміністративних санкцій у відповідність до європейських стандартів.

Рішення приймає: Верховна Рада, Міністерство юстиції.

3

Оновити Кримінальний кодекс з метою зменшення дискреції під час призначення покарань за вчинення злочинів, встановлення точних і вичерпних формулювань тощо.

Рішення приймає: Верховна Рада.

ЦІЛЬ ІІІ

СПРАВЕДЛИВЕ КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВОСУДДЯ

- 1 Створити повноцінний суд присяжних, де присяжні виноситимуть вердикт щодо (не)винуватості особи, а суддя ухвалюватиме на основі вердикту вирок.
Рішення приймає: Верховна Рада.
- 2 Законодавчо забезпечити європейський рівень стандартів захисту прав обвинувачених осіб під час кримінального провадження.
Рішення приймає: Верховна Рада.
- 3 Запровадити механізми державної підтримки осіб, які потерпіли від злочинів.
Рішення приймає: Верховна Рада.
- 4 Забезпечити можливість перегляду вироків особам, що були засуджені з використанням репресивних методів Кримінально-процесуального кодексу УРСР.
Рішення приймає: Верховна Рада.

ДЛЯ ЧОГО ПОТРІБНЕ І ЯК ПРАЦЮВАТИМЕ Державне бюро розслідувань (ДБР)

ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОРГАН ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ, ЩО ВИЯВЛЯЄ, РОЗКРИВАЄ І РОЗСЛІДУЄ НАЙБІЛЬШ НЕБЕЗПЕЧНІ ЗЛОЧИНИ ТА ЗЛОЧИНИ, ЩО ВЧИНЮЮТЬСЯ СПЕЦИФІЧНИМИ СУБ'ЄКТАМИ

ЗЛОЧИНИ,

ПІДСЛІДНІ ДБР

НАЙБІЛЬШ НЕБЕЗПЕЧНІ ЗЛОЧИНИ

- Злочини злочинних організацій
- Злочини, пов'язані з тероризмом
- Особливо тяжкі насильницькі злочини

ЗЛОЧИНИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ СУБ'ЄКТАМИ

- Катування і суміжні з цим злочини вчинені слідчими органів внутрішніх справ, Служби безпеки, НАБ, а також прокурорами
- Корупційні злочини, вчинені працівниками НАБ і прокурорами Спеціалізованої антикорупційної прокуратури
- Військові злочини

КРІМ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ, НА ДБР ПОКЛАДАЄТЬСЯ:

запобігання організованій злочинній діяльності, терористичним, іншим особливо тяжким насильницьким злочинам — з метою **забезпечення безпеки людини і суспільства**

виявлення злочинів катування і корупційних злочинів, вчинених слідчими і прокурорами, — з метою **забезпечення справедливого правосуддя**

КОНТРОЛЬ З БОКУ ДЕРЖАВИ І СУСПІЛЬСТВА ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ДБР:

- Щорічне психофізіологічне дослідження працівників із застосуванням поліграфа
- Діяльність підрозділів внутрішнього контролю і нагляд прокуратури
- Дисциплінарну комісію ДБР і Раду громадського контролю при ДБР
- Щорічний письмовий звіт про діяльність ДБР подається Президенту, Верховній Раді, Кабінету Міністрів та оприлюднюється в ЗМІ
- Можливість кожного вільно одержати інформацію про діяльність ДБР

ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК

НАД ПРОПОЗИЦІЯМИ ПРАЦЮЄ ЕКСПЕРТНА ГРУПА РПР

**ГРОМАДСЬКІ
ОРГАНІЗАЦІЇ**

- Центр економічної стратегії
- Інститут економічних досліджень та політичних консультацій
- CASE-Ukraine
- Центр сприяння реформам

ПРОБЛЕМИ, ЯКІ МАЄ ВИРШИТИ РЕФОРМА

Українська економіка переживає одну з найбільших криз у своїй історії, що пов'язано з агресією Російської Федерації. Воєнні дії на сході країни та анексія Криму позбавили країну близько 15% її економічного потенціалу. Позначилася і торгова війна, яку веде Росія, блокуючи експорт не тільки в РФ, а й транзитні потоки до інших країн. Слабкі сировинні ринки також істотно впливають на економіку України, яка історично була орієнтована на експорт сировинної продукції.

Наслідки могли би бути помірніші в разі активних реформ упродовж 25 років. Не менше, ніж від воєнних дій, Україна щорічно потерпає від високої зарегульованості бізнесу, дорогих і забюрократизованих процедур, обтяжливого та корумпованого контролю з боку держави, надмірної частки активів та підприємств у володінні держави, викривленої конкуренції, незахищеності інвесторів, низького розвитку інституцій, недостатності інфраструктури тощо.

У міжнародних економічних рейтингах Україна стабільно посідає непривабливі місця. В рейтингу Doing Business-2016 Україна посіла 83-тє місце, в рейтингу економічної свободи — 162-ге, за рейтингом глобальної конкурентоспроможності — 79-тє місце.

Економічні й політичні умови, що створилися після Революції Гідності та воєнних дій, разом із зобов'язаннями в рамках Угоди про асоціацію з ЄС, та програми МВФ створюють величезний потенціал реформування в економічній сфері. Ключовими напрямками реформування є продовження дерегуляції, розвиток

малого й середнього бізнесу, цілеспрямований розвиток конкуренції, приватизація та вдосконалення управління державною власністю, розвиток експорту та інші.

Діяльність державних підприємств потребує підвищення ефективності. Проблема зумовлена частими випадками політичного втручання в управління, а також гальмуванням впровадження стандартів корпоративного управління, реструктуризації та реорганізації. Управління державною власністю розпорошене між різними державними органами, що сприяє корупції та невисокій ефективності підприємств. Потребує проведення максимально масштабна, швидка і прозора приватизація.

Окремим завданням є гармонізація українського законодавства із європейським у відповідності до Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Угода залишається ефективним інструментом для проведення комплексних реформ, які мають враховувати європейські норми, вимоги та стандарти, а також кращі практики євроінтеграційного поступу інших країн. Зокрема, перед законодавцями стоїть завдання вдосконалити роботу митниці з метою сприяння розвитку двосторонньої міжнародної торгівлі, вдосконалити національне антимонопольне та харчове законодавство, а також технічне регулювання згідно з європейськими практиками, створити прозорі правила в енергетичному секторі та побудувати систему ринкового нагляду.

Усі ці напрямки відображені в більшості програмних документах — як міжнародних, так і внутрішньоукраїнських (Стратегія 2020, Коаліційна угода, План пріоритетних дій Уряду), — але якісне їх втілення потребує залучення експертів та адвокатування в уряді й парламенті.

Також потребують розробки та впровадження програми розвитку конкуренції, особливо впровадження конкурентного нейтралітету, програми розвитку малого та середнього бізнесу, незалежне оцінювання бізнес-клімату в Україні.

ЦІЛЬ I

ЗНАЧНО СПРОЩЕНІ ТА НОРМАЛІЗОВАНІ УМОВИ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

1

Скасувати необґрунтовані регуляторні обмеження. Продовжити дерегуляцію господарської діяльності й підвищення привабливості українських ринків для вітчизняних та іноземних інвесторів, зокрема через виконання Плану дерегуляції, дорожньої карти Doing Business, проведення rolling review українського законодавства.

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство економічного розвитку і торгівлі.

2

Законодавчо обмежити неправомірний вплив контрольних органів на бізнес, скоротити кількість і тривалість перевірок, забезпечити прозорість процедур перевірки, запровадити публічну інтегровану базу перевірок, ввести поняття презумпції невинуватості бізнесу та превалювання суттю над формою, забезпечити використання ризик-орієнтованого контролю.

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство економічного розвитку і торгівлі, Міністерство фінансів.

3

Усунути розбіжності та неоднозначні норми законодавства, що породжують бюрократію та корупцію у дозвільній сфері, сферах контролю та інших. Усунути дублювання між дозвільною системою та системою надання адміністративних послуг.

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство економічного розвитку і торгівлі.

4

Законодавчо забезпечити діяльність саморегулювальних організацій, створити умови для запровадження інститутів саморегулювання бізнесу і його залучення в процеси управління та прийняття державних рішень.

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство економічного розвитку і торгівлі.

5

Розширити застосування та підвищити якість аналізу регуляторного впливу, впровадити норми «sunset provision» для регуляторних актів та поняття регуляторного циклу.

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство економічного розвитку і торгівлі.

ЦІЛЬ II

СТВОРЕНІ УМОВИ ДЛЯ СТІЙКОГО І ШВИДКОГО РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДЬНОГО БІЗНЕСУ

1

Розробити і прийняти Стратегію розвитку малого та середнього підприємництва (МСП) до 2020 року та план її реалізації. Законодавчо забезпечити державну підтримку розвитку малого й середнього підприємництва в Україні. Вдосконалити стратегічне планування розвитку МСП на регіональному рівні.

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство економічного розвитку.

2

Розширити інструментарій підтримки МСП відповідно до принципів Акту з питань малого бізнесу для Європи, зокрема шляхом доступу до фінансування, надання консультаційної та іншої підтримки.

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство економічного розвитку.

3

Створити Агентство з розвитку МСП, яке відповідатиме за реалізацією політики розвитку МСП, а також регіональних центрів підтримки підприємництва.

Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство економічного розвитку.

4

Спростити процедури надання державних послуг для МСП та підвищити їх якість.

Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство економічного розвитку.

5

Удосконалити систему збору, обробки та публікації інформації про стан і динаміку розвитку МСП. Відновити підготовку аналітичного звіту про стан і перспективи розвитку МСП, запровадити Профіль МСП та проведення незалежного оцінювання бізнес-клімату в Україні.

Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство економічного розвитку.

ЦІЛЬ III

РОЗВИНЕНИЙ ЕКСПОРТ І МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ

1

Запровадити європейські стандарти у сферах технічного регулювання, нагляду (контролю) та захисту прав споживачів. Створити передумови для укладання Угоди про оцінювання відповідності та прийнятність промислової продукції (АСАА), що спростить експорт в ЄС.

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство економічного розвитку.

2

Реформувати санітарні й фітосанітарні заходи шляхом створення необхідної законодавчої та фінансової бази для повноцінного функціонування Держпродспоживслужби. Запровадити європейські стандарти щодо кормів, маркування харчових продуктів та контактуючих матеріалів. Провести аудит, оптимізацію та дооснащення мережі лабораторій Держпродспоживслужби, перейти до державного контролю, що базується на оцінюванні ризиків.

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство економічного розвитку.

3

Скоротити витрати часу на експорт та імпорт продукції. Забезпечити функціонування системи уповноважених економічних операторів, зменшити строки отримання сертифіката походження товарів, запровадити принцип «єдиного вікна» під час перетину вантажами митного кордону України, що підвищить позицію України в рейтингу Doing Business за індикатором «Міжнародна торгівля».

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство економічного розвитку.

4

Створити Національний комітет із питань спрощення процедур торгівлі, запровадити практику обробки документації до прибуття товарів, здійснити заходи з покращення співпраці прикордонних служб (агенцій).

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство економічного розвитку.

5

Створити механізм із підтримки експорту для страхування, гарантування і здешевлення кредитування експорту.

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство економічного розвитку.

6

Створити умови для здійснення заходів, які сприятимуть розвитку експортної діяльності малого й середнього бізнесу на рівні регіону (області).

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство економічного розвитку.

7

Дерегулювати і спростити валютний контроль та законодавство у сфері зовнішньоекономічної діяльності, в першу чергу для експорту послуг і торгівлі товарами у форматі B2C, в подальшому — для всіх агентів.

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство економічного розвитку.

ЦІЛЬ IV

АКТИВІЗОВАНО ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНУ

1

Удосконалити законодавство у сфері корпоративного управління та прав власності задля більшого захисту прав інвесторів.

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство економічного розвитку.

2

Впровадити проактивну політику держави щодо залучення інвестицій. Створити Офіс із залучення іноземних інвестицій з функціями інформаційної підтримки, координації та супроводження інвесторів.

Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство економічного розвитку.

3

Розширити інструментарій територіальних громад для залучення інвестицій.

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство економічного розвитку, Міністерство регіонального розвитку.

ЦІЛЬ V

ДІЄВА ПРОГРАМА РОЗВИТКУ КОНКУРЕНЦІЇ

1

Створити ефективні суміжні з природними монополіями ринки. Мінімізувати державні преференції для монополій (субсидювання, податкові пільги, доступ до дешевого фінансування), забезпечити рівність доступу учасників суміжних ринків до товарів або послуг природних монополій.

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство економічного розвитку і торгівлі.

2

Підвищити ефективність роботи Антимонопольного комітету України (АМКУ), привести його діяльність у відповідність до європейських стандартів та положенню Угоди про асоціацію з ЄС. Ввести систему пріоритетності справ АМКУ відповідно до ризику спотворення конкуренції на ринках, підвищити бар'єр для їхнього розгляду. Запровадити прозорий та зрозумілий механізм нарахування штрафів за порушення антимонопольного законодавства. Обмежити можливості для зловживань та сприяти запобіганню порушень. Надання судам повноважень переглядати розмір штрафу АМКУ.

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство економічного розвитку, Антимонопольний комітет.

3

Зміцнити незалежність регуляторів. Запровадження неполітизованого і прозорого нагляду на ринках, на яких присутні природні монополії (наприклад, ринок енергетики та комунальних послуг).

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство енергетики, Міністерство регіонального розвитку.

4

Запровадити конкурентний нейтралітет. Створити рівні правила гри для державних і приватних підприємств.

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство економічного розвитку і торгівлі, Антимонопольний комітет.

ЦІЛЬ VI

ЕФЕКТИВНЕ ТА НЕКОРУМПОВАНЕ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНОЮ ВЛАСНІСТЮ

1

Провести максимально масштабну, швидку і прозору приватизацію.

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство економічного розвитку, Фонд державного майна.

2

Централізувати функцію державної власності в одному органі (тобто передати здійснення прав акціонера у тих підприємствах, які не буде приватизовано, до цього органу). Для цього реформувати Фонд державного майна (створити незалежну наглядову раду, запровадити професійний менеджмент, поставити чіткі завдання перед менеджментом, запровадити прозору звітність і відповідальність наглядової ради та менеджменту) або створити новий Фонд національного добробуту за тими ж принципами.

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство економічного розвитку.

3

Реформувати корпоративне управління в державних підприємствах, які не будуть приватизовані: усунути політичне втручання, створити незалежні наглядові ради, запровадити професійний менеджмент.

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство економічного розвитку.

4

Запровадити професійне, деполітизоване управління державними активами через відкритість реєстрів, створення наглядових рад та інші механізми.

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство економічного розвитку.

ЦІЛЬ VII

ДОСТУПНА ТА ЯКІСНА ІНФРАСТРУКТУРА ДЛЯ ЕКОНОМІЧНИХ СУБ'ЄКТІВ

1

Забезпечити простоту процедур доступу до комунальних мереж та земельних ресурсів. Спростити процедури під'єднання до мереж постачання електроенергії та газу, зокрема знизити вартість і пришвидшити строки під'єднання. Спростити процедури виділення земельних ділянок для реалізації інфраструктурних проектів. Змінити методологію тарифу на використання інфраструктури на модель, що стимулюватиме інвестиції.

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство економічного розвитку, Міністерство регіонального розвитку, Міністерство енергетики.

2

Підвищити доступність транспортної інфраструктури та її якість. Дерегулювати перевезення внутрішніми водними шляхами. Надати приватним перевізникам доступ до залізничної інфраструктури. Перейти до деполітизованої моделі фінансування автомобільних доріг. Змінити моделі утримання доріг шляхом переходу до договорів обслуговування покриття доріг та гарантійного ремонту автошляхів, замість ремонту.

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство інфраструктури, Міністерство економічного розвитку.

3

Виробити дієву модель функціонування індустріальних парків, яка спричинить оптимізацію держвидатків на розвиток інфраструктури і скорочення адміністративних витрат при входженні на ринок.

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство економічного розвитку, Міністерство регіонального розвитку.

4

Досягти повної публічності та доступності даних про інфраструктуру.

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство інфраструктури.

5

Забезпечити простоту і доступність під'єднання до мереж зв'язку та радіомереж.

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство інфраструктури.

6

Забезпечити умови для широкомасштабного використання механізмів державно-приватного партнерства та концесії в розвитку інфраструктури.

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство економічного розвитку.

ЦІЛЬ VIII

СУЧАСНИЙ ІНСТИТУТ ЗАПОБІГАННЯ БАНКРУТСТВУ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ПЛАСПРОМОЖНОСТІ

1

Підвищити ефективність діяльності Державного органу з питань банкрутства через переведення питання банкрутства до економічного блоку Уряду.

Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство економічного розвитку.

2

Підвищити ефективність діяльності арбітражних керуючих шляхом запровадження засобів дерегуляції їхньої діяльності та розвитку самоврядування.

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство економічного розвитку.

3

Спонукає суб'єкти господарювання до своєчасного вживання заходів фінансового оздоровлення підприємств у разі появи загрози неплатоспроможності.

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство економічного розвитку.

4

Спростити участь інвесторів у процедурах відновлення платоспроможності боржників.

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство економічного розвитку.

ПОДАТКОВА ТА БЮДЖЕТНА РЕФОРМА

НАД ПРОПОЗИЦІЯМИ ПРАЦЮЄ ЕКСПЕРТНА ГРУПА РІР

**ГОЛОВНИЙ
ЕКСПЕРТ**

**Володимир
Дубровський**

**ГРОМАДСЬКІ
ОРГАНІЗАЦІЇ**

- Центр економічної стратегії
- Інститут економічних досліджень та політичних консультацій
- CASE-Ukraine
- Інститут соціально-економічної трансформації

ПРОБЛЕМИ, ЯКІ МАЄ ВИРІШИТИ РЕФОРМА

Податкова система України характеризується такими негативними рисами:

- Система адміністрування податків є складною. 2015 р. на підготовку й подання звітності та сплату податків в Україні в середньому витрачали 350 год. В Європі та Центральній Азії — 232,7 год., у країнах ОЕСР — 176,6 год., за даними Doing Business.
- Податкові органи уражені корупцією: 26,7% підприємств стикалися з нею в податкових органах, за даними дослідження «Рівень сприйняття корупції очима бізнесу», що проводили ТІ-Україна, GfK, PwC та ПриватБанк 2015р.
- Рівень перерозподілу валового внутрішнього продукту через публічні фінанси є надмірним.
- Дискреція робить платежі непередбачуваними, створює можливості для корупції та спотворює конкуренцію.

Проблеми на інституційному рівні. Державна фіскальна служба виконує низку невластивих їй функцій. Зокрема, розробляє податкову політику й законопроекти, надає офіційні роз'яснення щодо застосування законодавства тощо. Звідси випливають широкі дискреційні повноваження на трактування законодавства і застосування репресивних дій стосовно платників, що призводить до високого рівня корупції.

Проблеми на рівні адміністрування податків. Часті зміни в законодавстві, що супроводжуються відсутністю своєчасного методичного, консультаційного

і технічного забезпечення, призводять до помилок, і, відповідно — до штрафних санкцій, та погіршують становище платників податків. Норми податкового законодавства — суперечливі й заплутані, тому потребують систематизації. Податківці мають можливість дискреційно (вибіркового) застосовувати законодавство для різних платників податків. Крім того, офіційні роз'яснення часто викривлюють чинне законодавство, суперечать йому або не відповідають сутності господарських операцій. Законодавчі акти містять норми непрямой дії. Як наслідок — значна кількість питань у сфері оподаткування регулюється підзаконними актами.

Проблеми на макроекономічному рівні. Високий рівень податкового навантаження тісно пов'язаний із надмірним перерозподілом валового внутрішнього продукту через публічні фінанси.

Проблеми в кількості та структурі податків. Структура податків не відповідає національним особливостям та цілям розвитку. Зокрема, занадто велику роль, як для країни, що потерпає від системної корупції, грають прямі податки (оподаткування праці), водночас роль податків на майно та землю (податки на капітал) — незначна. Порядок сплати окремих податків часто призводить до необхідності їх авансової сплати, переплати чи замороження частини обігових коштів підприємства.

ЦІЛЬ І

ПРОСТА, ПРОЗОРА ТА ПЕРЕДБАЧУВАНА ПОДАТКОВА СИСТЕМА, ЩО ВИМАГАЄ МІНІМАЛЬНИХ ЗАТРАТ ЧАСУ ДЛЯ РОЗРАХУНКУ І СПЛАТИ ПОДАТКІВ

1

Створити прозорий механізм відшкодування ПДВ через запровадження єдиного реєстру заявок на відшкодування ПДВ.

Рішення приймає: Верховна Рада, Міністерство фінансів.

2

Вдосконалити адміністрування ПДВ для зменшення вимивання обігових коштів підприємств через запровадження подвійного овердрафту, збільшення періоду для реєстрації податкових накладних тощо.

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство фінансів.

3

Продовжити зниження податкового навантаження на фонд оплати праці.

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство фінансів.

4

Перейти до оподаткування розподіленого прибутку — податок на виведений капітал, компенсавши втрати бюджету за рахунок удосконалення оподаткування майна підприємств.

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство фінансів.

5

Вдосконалити оподаткування майна підприємств, зменшивши його дискреційність.

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство фінансів.

6

Запровадити єдиний рахунок для сплати податків, окрім ПДВ.

Рішення приймає: Верховна Рада, Міністерство фінансів.

7

Запровадити електронні сервіси для платників податків: електронний кабінет, електронний реєстр чеків, реєстр акцизних марок.

Рішення приймає: Верховна Рада, Міністерство фінансів.

8

Заборонити відкриття кримінальних проваджень відносно платників податків до узгодження податкових зобов'язань і фактичної несплати узгоджених податкових зобов'язань до бюджету, з метою зниження корупційного тиску.

Рішення приймає: Верховна Рада.

9

Підвищити рівень відкритості ДФС через оприлюднення зведеної інформації щодо платників податків та діяльності служби.

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство фінансів.

10

Змінити моделі пільг зі сплати ПДВ та місцевих податків і зборів — впровадити модель адресної допомоги малозабезпеченим замість пільг при нарахуванні.

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство фінансів

11

Впровадити нові форми оподаткування фізичних осіб-підприємців (патенти), що спростять їм реєстрацію, облік, оподаткування, звітність і припинення підприємницької діяльності.

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство фінансів.

12

Заборонити контролюючим органам скасування сум податкового кредиту за формальними ознаками, перегляд розмірів та причин стягування штрафів.

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство фінансів.

13

Удосконалити механізми трансфертного ціноутворення, підготувати заходи щодо деофшоризації.

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство фінансів.

14

Заборонити контролюючим органам розривати договори про визнання електронних документів в односторонньому порядку (чи обмежити таку можливість).

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство фінансів.

ЦІЛЬ II

РІВЕНЬ ПЕРЕРОЗПОДІЛУ ВВП ЧЕРЕЗ ДЕРЖАВНИЙ СЕКТОР НЕ ПЕРЕВИЩУЄ 37% І СТВОРЮЄ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

- 1 Провести фіскальну політику, спрямовану на зниження видатків державного сектора по відношенню до ВВП до 37% в середньостроковому періоді.
Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство фінансів.
- 2 Впровадити фіскальні правила, що обмежать частку перерозподілу ВВП через публічні фінанси.
Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство фінансів.
- 3 Оптимізувати структуру та розмір видатків бюджету 2017 року.
Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство фінансів.
- 4 Запровадити практику повноцінного середньострокового бюджетного планування.
Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство фінансів.
- 5 Завершити верифікацію соціальних виплат і пенсій для підвищення ефективності витрачання бюджетних коштів.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство фінансів.
- 6 Реформувати Фонди соціального страхування видатків сектора державного управління, зокрема скасувати загальнообов'язкове соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві.
Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство фінансів.
- 7 Реформувати бюджетний процес, зокрема удосконалити програмно-цільовий метод фінансування.
Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство фінансів.

ЦІЛЬ III

ДЕРЖАВНА ФІСКАЛЬНА СЛУЖБА ПЕРЕТВОРЕНА НА СЕРВІСНУ СЛУЖБУ

- 1 Розмежувати між окремими інституціями нормотворчу, сервісну та контрольну функції, які виконує Державна фіскальна служба.
Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство фінансів.
- 2 Позбавити ДФС невластивих правоохоронних функцій та функцій формування державної політики.
Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство фінансів.
- 3 Ліквідувати податкову міліцію і створити окремий державний орган фінансових розслідувань (фінансову поліцію).
Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство фінансів.
- 4 Розробити і впровадити показники ефективності (KPI) для більш обґрунтованого оцінювання діяльності ДФС.
Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство фінансів.
- 5 Посилити відповідальність держави перед платниками податків за завдані збитки внаслідок неправомірних дій чи бездіяльності, зокрема шляхом постійного моніторингу роз'яснень, перевіркою та судовою практикою.
Рішення приймає: Верховна Рада, Міністерство фінансів.
- 6 Запровадити механізм виключення конфлікту інтересів під час здійснення перевірочних заходів у разі наявності родинних зв'язків між посадовими особами контролюючих органів та платників податків.
Рішення приймає: Верховна Рада, Міністерство фінансів.
- 7 Врегулювати можливість скасування результатів перевірки у разі виявлення порушень під час її призначення та/або проведення.
Рішення приймає: Верховна Рада, Міністерство фінансів.
- 8 Обмежити права контролюючих органів щодо направлення платникам податків необґрунтованих запитів.
Рішення приймає: Верховна Рада, Міністерство фінансів.

РЕФОРМА ФІНАНСОВОГО СЕКТОРА ТА ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ

НАД ПРОПОЗИЦІЯМИ ПРАЦЮЄ ЕКСПЕРТНА ГРУПА РПР

ГОЛОВНІ ЕКСПЕРТИ

Руслан Чорний

Марія Репко

Віталій Мельничук

ГРОМАДСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ

- Центр економічної стратегії
- Інститут економічних досліджень та політичних консультацій
- CASE-Ukraine

ПРОБЛЕМИ, ЯКІ МАЄ ВИРІШИТИ РЕФОРМА

У фінансовій системі України затягнувся етап очищення та трансформації від фінансових репресій до фінансової лібералізації, через який проходили в той чи інший період банківські та небанківські фінансові системи майже всіх країн, що трансформувалися.

Ми очікуємо, що до 2020 року будуть створені передумови стабільного розвитку економіки України, основою якого є перетворення фінансового сектора України у конкурентоспроможне середовище з інвестиційно-інноваційним кліматом. Передовсім розглядаємо три великих сектори фінансового ринку України: банківський сектор, фондовий ринок та страховий сектор.

Основними проблемами на серединних та кінцевих етапах трансформації для банківських систем, які поділяє й український банківський сектор, за визначенням Світового Банку є такі:

Слабке кредитування, великі кредити державному сектору, фінансово-промисловим групам та «клієнтам із добрими зв'язками», через що сформувався великий обсяг поганих кредитів;

Досі велика роль державних банків, які або кредитують своїх «традиційних» клієнтів або «клієнтів із добрими зв'язками»;

Лібералізація банківських ліцензій привела до появи кишенькових банків, які займаються кредитуванням пов'язаних осіб або «відмиванням» грошей;

Закритість фінансового ринку дозволила локальним елітам зберегти або збільшити свій економічний та політичний вплив, а система державного гарантування

вкладів забезпечила їм безперешкодний доступ до депозитних ресурсів;

Стимується розвиток середовища для виникнення локального ринку капіталу (акціонерного та боргового) — потребує розробки нормативна рамка, забезпечення фактичної імплементації процедури банкрутства, посилення захист міноритарних акціонерів, закріплення правил поведінки учасників ринку.

Поряд із реформами, спрямованими на вирішення окреслених проблем, Україна потребує приведення практик на ринку пенсійного забезпечення й страхування до світових норм.

Баланси страховиків потребують очищення від проблемних активів, резерви за ризиками формуються невчасно та не в повному обсязі, що є наслідком невпровадження ефективного нагляду за страховим сектором на основі принципів IAIS та Solvency II.

Потребує запровадження накопичувальна система пенсійного забезпечення. Як наслідок затягування, обсяги довгострокових інвестицій в економіку України за рахунок довгострокових резервів страховиків залишається надзвичайно низьким.

Не створені передумови для захисту сільгоспвиробників шляхом розвитку агрострахування. Не створені передумови для добровільного медичного страхування, як наслідок обмежено можливості громадян України на добровільних засадах забезпечувати себе медичним захистом.

Потребує посилення захист прав споживачів послуги зі страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, особливо в частині надзвичайно низьких компенсаційних виплат за нанесення шкоди життю, здоров'ю та працездатності потерпілих у ДТП.

ЦІЛЬ I

СТАБІЛЬНА І ПРОЗОРА БАНКІВСЬКА СИСТЕМА, ЩО МАЄ ВИСОКИЙ РІВЕНЬ ДОВІРИ ТА ВИКОНУЄ ОСНОВНІ ФУНКЦІЇ: ЗБЕРЕЖЕННЯ, НАКОПИЧЕННЯ, ФІНАНСОВЕ ПОСЕРЕДНИЦТВО Й ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗРАХУНКІВ В ЕКОНОМІЦІ

1

Забезпечити прозору та контрольовану роботу Національного банку через формування добросесної та фахової Ради НБУ — забезпечити належний ступінь нагляду на діяльність регулятора.
Рішення приймає: Верховна Рада, Президент.

2

Відновити довіру до банківської системи та оздоровити кредитування через удосконалення прозорості структури власності та фінансової звітності банків, удосконалення системи гарантування вкладів, створення додаткових можливостей диверсифікації активів.
Рішення приймає: Верховна Рада, Міністерство фінансів, Національний банк.

3

Сприяти зниженню проблемних активів — законодавчо забезпечити належний рівень захисту прав кредиторів та споживачів фінансових послуг, врегулювати питання проблемної заборгованості та визначити процедуру банкрутства фізичних осіб.
Рішення приймає: Верховна Рада.

4

Визначити чіткі функції та роль державних банків у країні, забезпечити якісне корпоративне управління та створення незалежних наглядових рад в державних банках та/або приватизацію державних банків.
Рішення приймає: Верховна Рада, Міністерство фінансів.

ЦІЛЬ II

ЛІБЕРАЛІЗОВАНО ПОТОЧНИЙ РАХУНОК ТА РИНОК КАПІТАЛУ

1

Визначити на законодавчому рівні мету та цілі валютної політики.
Рішення приймає: Верховна Рада, Національний банк, Кабінет Міністрів.

2

Забезпечити вільний рух капіталу з країнами Європейського Союзу та Організації економічного співробітництва і розвитку.
Рішення приймає: Верховна Рада, Національний банк, Кабінет Міністрів.

3

Спростити доступ до ринків фінансових послуг.
Рішення приймає: Верховна Рада, Міністерство фінансів, Національний банк, Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг.

ЦІЛЬ III

МОДЕРНІЗОВАНА ПЕНСІЙНА СИСТЕМА, В ЯКІЙ ПРАЦЮЮТЬ ТРИ РІВНІ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1

Збалансувати солідарну систему державного пенсійного забезпечення, зробивши розмір пенсій залежним від внесків, пенсійний вік — економічно обґрунтованим, а Пенсійний фонд — інституційно спроможним і прозорим.
Рішення приймає: Верховна Рада, Міністерство соціальної політики, Міністерство фінансів.

2

Запровадити накопичувальну систему загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.
Рішення приймає: Верховна Рада, Міністерство соціальної політики, Міністерство фінансів.

3

Створити умови для розвитку недержавного пенсійного забезпечення через запровадження стимулів для юридичних і фізичних осіб та впровадження європейських стандартів врядування, прозорості й надійності в недержавних пенсійних фондах.
Рішення приймає: Верховна Рада, Міністерство соціальної політики, Міністерство фінансів.

ЦІЛЬ IV

РОЗБУДОВАНО ПРОЗОРИЙ КЛАСИЧНИЙ ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СТРАХОВИЙ РИНОК

1

Законодавчо забезпечити створення прозорого ринку страхових послуг.

Рішення приймає: Верховна Рада, Міністерство фінансів, Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг.

2

Дослідити доцільність утворення системи гарантування вкладів для накопичувальних видів страхування життя як захист права власності людини.

Рішення приймає: Верховна Рада, Міністерство фінансів, Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг.

ЦІЛЬ V

ВДОСКОНАЛЕНЕ ІНСТИТУЦІЙНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО РИНКУ

1

Комплексно впровадити європейські стандарти нагляду та регулювання на ринках капіталу, створити сприятливе правове поле для розвитку фінансового сектора в частині доступу до інформації, прозорих правил поведінки на ринку, що сприяли б його надійності та стабільності, захисту прав міноритарних акціонерів та вдосконалення процедури банкрутства.

Рішення приймає: Верховна Рада, Міністерство фінансів, Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку.

2

Удосконалити систему хеджування, цивілізованого ринку похідних фінансових інструментів — деривативів.

Рішення приймає: Верховна Рада, Міністерство фінансів, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку.

РЕФОРМА ЕНЕРГЕТИЧНОГО СЕКТОРА

НАД ПРОПОЗИЦІЯМИ ПРАЦЮЄ ЕКСПЕРТНА ГРУПА РПР

ГОЛОВНІ ЕКСПЕРТИ

Святослав Павлюк

Віктор Буток

ГРОМАДСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ

- Мережа енергетичних інновацій «Грінкубатор»
- Громадянська мережа ОПОРА
- Національний екологічний центр України
- Діксі Груп
- Асоціація з енергоефективності та енергозбереження

ПРОБЛЕМИ, ЯКІ МАЄ ВИРІШИТИ РЕФОРМА

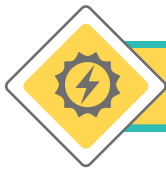
Відсутність стратегічних цілей. Енергетична стратегія до 2030р., схвалена Кабінетом Міністрів України 2013р., втратила актуальність у зв'язку з критичними змінами та новими викликами в політичній, економічній та енергетичній сферах. Стратегія також не містить чіткого розподілу обов'язків та відповідальності державних органів у її впровадженні, не враховує світові тренди розвитку енергетики і низку міжнародних зобов'язань України, а отже вимагає актуалізації.

Низька інституційна спроможність галузевих державних органів. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП) через низку невиважених і непублічно прийнятих рішень не користується довірою ані учасників ринку, ані споживачів. Процедури формування й роботи НКРЕКП не забезпечують її повну незалежність. Це дискредитує її рішення в очах суб'єктів відповідних ринків. Поточні темпи розвитку «зеленої» генерації викликають сумніви про досяжність показників, що задекларовано в Національному плані дій із відновлюваної енергетики на період до 2020р.. Крім того, поєднання в рамках Держенергоефективності двох різнонаправлених функцій — зниження споживання енергії шляхом розвитку енергоефективності та збільшення її виробітку шляхом розвитку генерації з відновлюваних джерел енергії — не дозволяє сконцентруватись на якісному виконанні жодної з них. Управління державних підприємств галузі досі не реформовано, що призводить до постійних корупційних скандалів та вкрай непрозорого і неефективного їх функціонування.

Інформаційна закритість галузі. Імплементация Україною Ініціативи прозорості видобувних галузей (ІПВГ) є безумовно значним кроком на шляху до покращення прозорості однієї зі складових енергетичної галузі. Однак, високий рівень агрегованості даних у першому звіті ІПВГ України ускладнює отримання об'єктивної інформації про реальний стан і потреби галузі. Іншим фактором, що може ускладнити процес, є зобов'язання включити до другого звіту ІПВГ України, окрім нафтогазового комплексу, галузей видобутку вугілля і залізної руди.

Відсутність дієвих ринкових механізмів. Чинне законодавство у сфері енергетичних ринків не створює умов для появи чесної та відкритої конкуренції між учасниками ринків, що призвело до монопольної залежності від наявних гравців та відсутності у споживача альтернативної можливості змінити постачальника послуг і захистити свої права. Це стосується як ринку газу — через відсутність повного пакету необхідних нормативно-правових актів та незавершеність процесів реформування НАК «Нафтогаз України», так і ринку електроенергії, який залишається найбільш непрозорим і зарегульованим в очікуванні на прийняття рамкового законопроекту.

Низька енергоефективність та енергозалежність. Підвищення кінцевих цін на енергію для споживачів та зменшення секторних дотацій із 2014р. створили передумови і стимули для значної частини споживачів зайнятися оптимізацією свого споживання. Відсутність масштабної системи підтримки проектів енергоефективності в секторі житлових та громадських будівель, стримує модернізацію. Існуючий підхід до субсидування населення через надання споживачам частки безкоштовних для них енергетичних та комунальних послуг не стимулює дії зі скорочення потреби в енергії. Субсидії не сприяють, а навіть перешкоджають впровадженню енергоефективних заходів. Водночас, обсяг і спосіб фінансування програм енергоефективності залишається низьким та малоефективним, з точки зору впливу на зменшення споживання енергоресурсів.

ЦІЛЬ I

СТРАТЕГІЧНЕ БАЧЕННЯ РОЗВИТКУ ЕНЕРГЕТИКИ ВПРОВАДЖУЄТЬСЯ ПРОЗОРИМИ ТА ПІДЗВІТНИМИ ОРГАНАМИ

- 1 Розробити і затвердити нову Енергетичну стратегію України до 2035 року з баченням до 2050 року, що врахує можливості й потреби економіки, аспекти енергоефективності, екології та соціального захисту.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство енергетики.
- 2 Розробити і затвердити Стратегію низьковуглецевого розвитку, Екологічну стратегію та дотичні до них стратегії із врахуванням Енергетичної стратегії.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство екології, Міністерство енергетики.
- 3 Законодавчо забезпечити політичну, інституційну і фінансову незалежність Національної комісії, що здійснює регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП).
Рішення приймає: Верховна Рада.
- 4 На конкурсних засадах призначити фахових і добросовісних членів НКРЕКП та професійний штат центрального апарату НКРЕКП.
Рішення приймає: Суб'єкт, визначений законом про НКРЕКП.
- 5 Чітко визначити орган, відповідальний за формування і координацію національної політики енергоефективності.
Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів.
- 6 Провести перерозподіл функцій ЦОВВ в частині формування політики розвитку відновлюваної енергетики. Реформувати МЕВП, визначити нові цілі та завдання відповідно до світового тренду декарбонізації та оновленої Енергетичної стратегії.
Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет міністрів, Міністерство енергетики, Міністерство екології, Державне агентство енергоефективності та енергозбереження
- 7 Провести корпоратизацію державних підприємств енергетичної галузі.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів.

ЦІЛЬ II

СПРИЯТЛИВІ УМОВИ ДЛЯ РОЗВИТКУ КОНКУРЕНТНИХ РИНКІВ ГАЗУ, ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ ТА ТЕПЛА

- 1 Розробити і впровадити вторинне законодавство, необхідне для функціонування ринків електроенергії та газу.
Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство енергетики.
- 2 Розпочати утворення структурних підрозділів та відповідних систем автоматизації ринків.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство енергетики.
- 3 Переглянути програму інтеграції Об'єднаної енергосистеми України в європейській мережі ENTSO-E з метою синхронізації цього процесу з моментом запуску нового ринку електроенергії.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство енергетики.
- 4 Законодавчо врегулювати функціонування ринку тепlopостачання: визначити правові, економічні та організаційні засади функціонування ринку на принципах вільної конкуренції, захисту прав споживачів та безпеки постачань.
Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство енергетики.
- 5 Впровадити стимулювальне тарифоутворення (RAB) у сферах енергетики та комунальних послуг.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів, НКРЕКП.

ЦІЛЬ ІІІ

ДІЄВІ МЕХАНІЗМИ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ У БЮДЖЕТНОМУ СЕКТОРІ

- 1** Розробити і прийняти урядову постанову про впровадження системи енергетичного менеджменту в бюджетній сфері.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство регіонального розвитку.
- 2** Визначити органи місцевого самоврядування ключовими відповідальними за нормалізацію та розвиток місцевої енергетики та комунальних послуг.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство енергетики, Міністерство регіонального розвитку.
- 3** Створити національний реєстр усіх громадських будівель, запровадити сертифікацію енергетичних характеристик.
Рішення приймає: Державне агентство енергоефективності, Кабінет Міністрів.
- 4** Припинити компенсацію різниці в тарифах за тепло для підприємств теплокомуненерго.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів, НКРЕКП.
- 5** Законодавчо забезпечити необхідні умови для роботи енергосервісних компаній (ЕСКО) з енергомодернізації в бюджетній сфері.
Рішення приймає: Верховна Рада.

ЦІЛЬ ІV

ДІЄВІ СТИМУЛИ ТА ІНСТРУМЕНТИ СКОРОЧЕННЯ СПОЖИВАННЯ ЕНЕРГОРЕСУРСІВ НАСЕЛЕННЯМ

- 1** Гармонізувати рамкове законодавство у сфері енергоефективності з європейськими стандартами: встановити державні цілі підвищення енергоефективності економіки та визначити інструменти для їх досягнення (Директива 2012/27/ЄС).
Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство регіонального розвитку.
- 2** Законодавчо забезпечити умови для здійснення енергетичної сертифікації будівель та широкого застосування енергоаудиту.
Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство регіонального розвитку, Міністерство енергетики.
- 3** Створити і розпочати роботу Фонду енергоефективності чи подібного механізму, що забезпечить довгострокову державну фінансову підтримку енергоефективності у житловому секторі.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство регіонального розвитку.

ЦІЛЬ V

ЗАХИЩЕНІ ПРАВА СПОЖИВАЧІВ ЕНЕРГЕТИЧНИХ ПОСЛУГ

- 1** Змінити механізм субсидування в енергетиці та комунальному господарстві на такий, що стимулюватиме до енергомодернізації та скорочення енергоспоживання: адресні монетизовані субсидії з визначеним періодом скорочення та припинення їх надання.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство енергетики.
- 2** Створити сприятливе законодавче регулювання для розвитку мікро- та малих енергетичних систем з метою стимулювання самоорганізації споживачів у створенні енергонезалежних громад.
Рішення приймає: Верховна Рада.

ЦІЛЬ VI

ЕНЕРГЕТИЧНА ГАЛУЗЬ ФУНКЦІОНУЄ ПРОЗОРО

1

Законодавчо встановити обов'язковість повного комерційного обліку енергоресурсів.
Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів.

2

Завершити встановлення 100% систем комерційного обліку енергоресурсів ліцензіатами.
Рішення приймає: НКРЕКП, Міністерство регіонального розвитку, органи місцевого самоврядування.

3

Законодавчо забезпечити прозорість видобувних галузей через розкриття інформації відповідно до стандарту Ініціативи прозорості видобувних галузей та директив ЄС про фінансову звітність.
Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство енергетики.

4

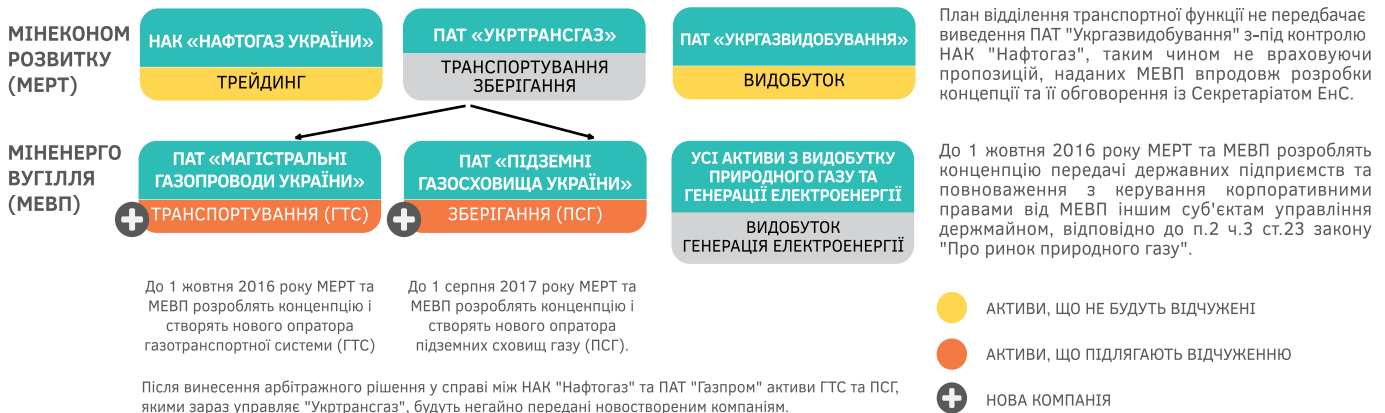
Впровадити заходи з оприлюднення даних енергетичної галузі Держстатом, НКРЕКП, Міненерговугілля, Мінекономрозвитку, Держенергоефективності, Мін'юстом, органами місцевого самоврядування відповідно до зобов'язань України перед Енергетичним Співтовариством та в рамках закону України «Про доступ до публічної інформації».
Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство енергетики, НКРЕКП.

5

Забезпечити консолідацію енергетичних даних, зокрема з тарифоутворення у сфері комунальних послуг, на загальнонаціональному рівні через оприлюднення на порталі data.gov.ua.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство енергетики, НКРЕКП.

Як відбуватиметься анбандлінг НАК «Нафтогаз України»

1 ЛИПНЯ 2016 РОКУ КАБІНЕТ МІНІСТРІВ ВИЗНАЧИВСЯ ІЗ ДОВГООЧІКУВАНИМ ПОРЯДКОМ ВИДІЛЕННЯ ФУНКЦІЙ ТРАНСПОРТУВАННЯ ТА ЗБЕРІГАННЯ ПРИРОДНОГО ГАЗУ З-ПІД КОНТРОЛЮ ГРУПИ НАФТОГАЗУ, ЧИМ БУДЕ ПРИНЦИПОВО ІМПЛЕМЕНТОВАНО ТРЕТІЙ ЕНЕРГЕТИЧНИЙ ПАКЕТ ЄС НА РИНКУ ГАЗУ. ЯК І КОЛИ ЦЕ ВІДБУВАТИМЕТЬСЯ, ПОКАЗАНО НИЖЧЕ.

Переваги

Повна відповідність Третьому енергетичному пакету ЄС. За умови належної імплементації модель забезпечує незалежність операторів ГТС та ПСГ від НАК "Нафтогаз", руйнуючи вертикальну інтеграцію державного гіганта.

Негайна незалежність оператора ГТС. Нова компанія не набуває тягара репутації застарілих непрозорих та неефективних практик ПАТ "Укртрансгаз", а також, за умови належної імплементації, іогоусталених зв'язків із НАК "Нафтогаз".

Оператори ГТС та ПСГ не матимуть непрофільних функцій та активів. Виділення мережевих бізнесів не тільки від видобутку та постачання, а й розподілення на транспортування та зберігання сприятиме подальшій спеціалізації та незалежності двох окремих операторів.

Якісне стратегічне керування активами ГТС та ПСГ. Підпорядкування операторів МЕВПУ створить передумови для гармонійного та синергетичного розвитку усіх енергетичних мереж країни у стратегічній перспективі.

Недоліки

Потенційне перевищення повноважень МЕВПУ. Крім посилання на Настанови ОЕСР модель не містить застерег щодо гарантій незалежності нових операторів з боку МЕВП. Розроблена міністерством концепція "китайської стіни" може бути проігнорована.

Менша комерційна привабливість ПСГ. Виходячи з фінансових показників діяльності, оператор ПСГ без підтримки більш ліквідного бізнесу з транспортування газу не отримати критично необхідних інвестицій для модернізації.

Значний ризик втручання НАК "Нафтогаз України". Компанія була надзвичайно активною у відстоюванні власних інтересів при розробці моделі і очікувано продовжить спроби мінімізувати втрати шляхом збереження непрямого контролю над новими операторами в ході реалізації моделі.

Репутаційні ризики зниження надійності транзиту. Незалежно від фактичних наслідків та тривалості зниження надійності системи міжнародного транспортування газу до ЄС, це неодмінно буде використано державою-агресором РФ як аргумент проти України та на користь "Північного Потону 2".

РЕКОМЕНДАЦІЯ

Увага і контроль над процесом імплементації. Узгоджена модель є компромісною і точно відповідає вимогам Третього енергетичного пакету та позиції донорів. Проте, з огляду на велику кількість критичних ризиків, ми закликаємо сформувати парламентську комісію із залученням широкого кола експертів для супроводження процесу.

МЕДІА РЕФОРМА

НАД ПРОПОЗИЦІЯМИ ПРАЦЮЄ ЕКСПЕРТНА ГРУПА РІР

ГОЛОВНІ ЕКСПЕРТИ

Ігор Розкладай

Роман Головенко

ГРОМАДСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ

- Центр демократії та верховенства права
- Детектор медіа
- Центр UA
- Інтерньюз-Україна

ПРОБЛЕМИ, ЯКІ МАЄ ВИРІШИТИ РЕФОРМА

Багаторічна стагнація і консервація українського медіа-простору, який було сформовано з архаїчної системи підконтрольного державного мовлення, державної і комунальної преси і, здебільшого, монополізованого олігархічного комерційного сектора електронних ЗМІ та преси, під час Революції Гідності яскраво показали необхідність проведення низки реформ. Ще з 2003 року Україна взяла на себе зобов'язання створити замість державного мовлення повноцінне суспільне мовлення з гарантіями політичної, фінансової і редакційної незалежності, провести «роздержавлення» друкованої державної і комунальної преси, запровадити ефективні механізми розкриття справжніх власників ЗМІ. Проте, всі спроби провести реформи закінчувалися або провалом на законодавчому рівні, або навіть не ставали предметом обговорення на сесіях Верховної Ради.

Розпочата 2014 року реформа в медіа-сфері дозволила ухвалити новий Закон «Про суспільне телебачення і радіомовлення» (з подальшими змінами), Закон «Про реформування державних і комунальних засобів масової інформації», а також зміни до низки законів щодо запровадження прозорості медіавласності. Крім того, було остаточно ліквідовано недемократичну інституцію — Національну експертну комісію з питання захисту суспільної моралі.

Ухвалені закони потребують належної імплементації на підзаконному рівні й на рівні фактичного виконання.

Так, у процесі імплементації реформи суспільного мовлення напрацьовуються проекти підзаконних актів, що регулюватимуть діяльність суспільного мовлення, а у зв'язку із саботажем з боку ДП «УСТФ «Укртелефільм» було ухвалено зміни до закону про суспільне мовлення, які змінює процедуру приєднання цього підприємства. Імплементація законодавства про роздержавлення преси і прозорість медіа-власності також виявляє непередбачені проблеми, які в майбутньому потребуватимуть коригування на рівні закону.

Проведення вищезгаданих реформ в свою чергу підтвердили необхідність розробки і ухвалення закону про регулювання електронних ЗМІ (про аудіовізуальні послуги), який має прийти на заміну застарілому закону про телебачення і радіомовлення, а також необхідність ревізії і, почасти, скасування законодавства, що регулює друковані ЗМІ. Розроблене понад 10 років тому і застаріле вже на той час законодавство гальмує розвиток новітніх форм доставки сигналу й надання додаткових послуг, як от відео-на-замовлення, інтернет телебачення тощо. Надмірна зарегульованість преси не дає відчутної користі, зокрема низка вимог під час реєстрації ЗМІ (наприклад, вказувати сферу розповсюдження, програмні цілі, передбачувані періодичність випуску) не відображає ані кількісний, ані якісний стан ринку.

Також потребує посилення роль ЗМІ під час виборів шляхом запровадження дебатних програм, зменшення політичної реклами та посилення факторів безпеки для ЗМІ й журналістів, зокрема відновлення превентивних механізмів щодо тиску на ЗМІ через позови з надмірними сумами «компенсації» моральної шкоди за критику в медіа публічних осіб.

ЦІЛЬ I

УТВОРЕНЕ СУСПІЛЬНЕ МОВЛЕННЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕНО ЙОГО НЕЗАЛЕЖНІСТЬ ВІД ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ

1

Розробити статутні документи ПАТ «Національна суспільна телерадіокомпанія України» (НСТУ).
Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Державний комітет з питань телебачення і радіомовлення.

2

Створити й розпочати діяльність незалежного суспільного мовника.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів, ЦОБВ визначений КМУ.

3

Встановити ефективні механізми та належний рівень фінансового забезпечення суспільного мовлення, зокрема через виконання передбаченого законом обсягу фінансування НСТУ з державного бюджету.
Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство фінансів.

4

Посилити гарантії незалежності суспільного мовника через удосконалення законодавчого регулювання його діяльності за підсумками реорганізації НТКУ.
Рішення приймає: Верховна Рада.

ЦІЛЬ II

ДЕРЖАВНІ ТА КОМУНАЛЬНІ ДРУКОВАНІ ЗМІ РЕФОРМОВАНІ У НЕЗАЛЕЖНІ ВИДАННЯ

1

Завершити роздержавлення видань, які виявили бажання взяти участь у першому етапі реформи.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Держкомтелерадіо, органи-засновники друкованих видань.

2

Удосконалити законодавче регулювання процесу роздержавлення преси в частині фінансування реформованих видань, їх організаційно-правової форми та ін.
Рішення приймає: Верховна Рада.

3

Забезпечити вчасне виконання другого етапу реформи — роздержавлення усіх решти державних та комунальних видань.
Рішення приймає: Держкомтелерадіо, органи-засновники друкованих видань

ЦІЛЬ III

ВПРОВАДЖЕНО ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ У СФЕРІ АУДІОВІЗУАЛЬНИХ МЕДІА-ПОСЛУГ

1

Законодавчо забезпечити європейські стандарти регулювання аудіовізуальних послуг: прозорі правила ліцензування ефірного мовлення, повідомну систему для не-ефірного мовлення та послуг, порядок запровадження новітніх технологій та ін.
Рішення приймає: Верховна Рада.

2

Удосконалити підстави і механізм притягнення до відповідальності ЗМІ за порушення вимог законодавства чи ліцензії.
Рішення приймає: Верховна Рада, Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення.

3

Встановити конкурсну процедуру формування складу Національної ради України з питань телебачення та радіомовлення.
Рішення приймає: Верховна Рада.

4

Здійснювати громадський контроль над процесом впровадження ефірного цифрового мовлення.

5

Сприяти розвитку некомерційного мовлення з метою задоволення інформаційних прав громад та різних етнічних та соціальних груп.

ЦІЛЬ IV

ГРОМАДЯНИ ЗАБЕЗПЕЧЕНІ ОБ'ЄКТИВНОЮ ТА НЕУПЕРЕДЖЕНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ПІД ЧАС ВИБОРІВ

- 1 Удосконалити норми законодавства щодо висвітлення виборів у ЗМІ: передбачити право безкоштовних дебатів, змінити роль ЗМІ як суб'єкта, а не лише платформи для поширення агітації тощо.
Рішення приймає: Верховна Рада.
- 2 Заборонити або суворо обмежити передвиборну агітацію (політичну рекламу) на телебаченні та радіо.
Рішення приймає: Верховна Рада.
- 3 Передбачити ефективні механізми протидії недобросовісній агітації.
Рішення приймає: Верховна Рада.

ЦІЛЬ V

ПОСИЛЕНО ГАРАНТІЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ МЕДІА ТА ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СФЕРІ

- 1 Узгодити норми законодавства щодо реалізації права на відповідь та щодо спростування недостовірної інформації у ЗМІ.
Рішення приймає: Верховна Рада.
- 2 Обмежити строк для подання вимог відшкодування моральної шкоди у дифамаційних справах.
Рішення приймає: Верховна Рада.
- 3 Підвищити ставки/розмір судового збору у справах проти ЗМІ до 10% суми позову.
Рішення приймає: Верховна Рада.
- 4 Скасувати законодавчі норми щодо впливу державних органів на діяльність ЗМІ, зокрема Закон «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» та Закон «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів».
Рішення приймає: Верховна Рада.
- 5 Посилити правові механізми доступу до публічної інформації через розширення контрольних повноважень Омбудсмена та уточнення положень законодавства щодо визначення публічної інформації та її видів.
Рішення приймає: Верховна Рада.
- 6 Вдосконалити регулювання соціальної реклами з метою запобігання розміщенню під виглядом неї політичної або комерційної реклами.
Рішення приймає: Верховна Рада.
- 7 Створення на рівні закону ефективних механізмів щодо запобігання проявам мови ворожнечі у ЗМІ.
Рішення приймає: Верховна Рада.

ЦІЛЬ VI

ПРОЗОРА Й ВІДКРИТА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВЛАСНИКІВ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

- 1 Забезпечити регулярне оприлюднення інформації про власників та кінцевих бенефіціарів телерадіоорганізацій.
Рішення приймає: Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення.
- 2 Законодавчо забезпечити прозорість фінансів ЗМІ, деофшоризацію медіавласності.
Рішення приймає: Верховна Рада України.
- 3 Усунути прогалини законодавства, які дозволяють приховувати медіавласність.
Рішення приймає: Верховна Рада України.

РЕФОРМА ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ

НАД ПРОПОЗИЦІЯМИ ПРАЦЮЄ ЕКСПЕРТНА ГРУПА РПР

ГРОМАДСЬКІ
ОРГАНІЗАЦІЇ

- Центр політичних студій і аналітики «Ейдос»

ПРОБЛЕМИ, ЯКІ МАЄ ВИРІШИТИ РЕФОРМА

Неефективне використання коштів Державного бюджету, за оцінками працівників фінансових департаментів бюджетних установ, становить 36%. Третина коштів державного бюджету використовують неефективно, оскільки здебільшого вони витрачаються на фінансування заходів, які не мають стратегічного характеру, а їх

ефективність важко оцінити через зорієнтованість на процес замість досягнення стратегічних цілей.

Реформа публічних фінансів покликана забезпечити ефективність використання коштів державного і місцевих бюджетів на основні принципів прозорості, підзвітності та впровадження кращих міжнародних практик.

Досягнення мети можливе за рахунок зосередження уваги на якісному плануванні бюджетних витрат, які будуть націлені на досягнення стратегічних показників, визначених у стратегії «Україна 2020», Коаліційній Угоді, Меморандумі з МФВ та інших стратегічних документах, а також моніторингу досягнення результатів.

ЦІЛЬ І

ДЕРЖАВА ТА ГРОМАДСЬКІСТЬ ЕФЕКТИВНО КОНТРОЛЮЮТЬ
ВИКОРИСТАННЯ ПУБЛІЧНИХ КОШТІВ

1

Сформувати склад Рахункової палати та розпочати її роботу.

Рішення приймає: Верховна Рада.

2

Перетворити Державну аудиторську службу на інструмент із підвищення ефективності публічного управління та використання публічних коштів.

Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство фінансів.

3

Посилити відповідальність за недотримання законодавства про відкритість використання публічних коштів.

Рішення приймає: Верховна Рада.

4

Визначити Міністерство фінансів адміністратором єдиного порталу публічних коштів «Є-дата» і затвердити механізм моніторингу виконання Закону «Про відкритість використання публічних коштів».

Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство фінансів.

ЦІЛЬ II

ПУБЛІЧНІ КОШТИ ВИТРАЧАЮТЬСЯ ЕФЕКТИВНО, ПІДЗВІТНО ТА ЗОРІНТОВАНІ НА ДОСЯГНЕННЯ СТРАТЕГІЧНИХ ЦІЛЕЙ ДЕРЖАВИ

- 1** Законодавчо забезпечити впровадження трирічного бюджетного планування для підвищення ефективності використання публічних коштів.
Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет міністрів, Міністерство фінансів.
- 2** Сформувати проект Державного бюджету на 2017 рік, що передбачатиме фінансування виключно тих програм міністерств і відомств, що відповідають їх основним завданням (лише цільові витрати).
Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет міністрів, Міністерство фінансів, центральні органи виконавчої влади.
- 3** Законодавчо забезпечити якісну процедуру бюджетного процесу, узгодити термінологію між Бюджетним кодексом та відповідними урядовими актами.
Рішення приймає: Міністерство фінансів.
- 4** Провести оцінювання якості виконання бюджетних програм міністерств і відомств, зокрема на предмет досягнення показників ефективності, визначених у бюджетних програмах.
Рішення приймає: Міністерство фінансів, Рахункова Палата.
- 5** Затвердити нову методику моніторингу та звітності міністерствами й відомствами щодо досягнення показників ефективності бюджетних програм.
Рішення приймає: Міністерство фінансів.
- 6** Затвердити нові дієві правила складання паспортів бюджетних програм та їх звітності, що змінять підхід до визначення показників ефективності.
Рішення приймає: Міністерство фінансів.
- 7** Сформувати і затвердити основні засади бюджетної політики на 2018–2020 роки, підготувати й затвердити Державний бюджет на 2018–2020 роки.
Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство фінансів.

РЕФОРМА СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

НАД ПРОПОЗИЦІЯМИ ПРАЦЮЄ ЕКСПЕРТНА ГРУПА РПР

**ГОЛОВНИЙ
ЕКСПЕРТ**

**Зоряна
Черненко**

**ГРОМАДСЬКІ
ОРГАНІЗАЦІЇ**

- Форум здоров'я
- Центр «Життя»

ПРОБЛЕМИ, ЯКІ МАЄ ВИРШИТИ РЕФОРМА

лення отримує часто неякісну та несвоєчасну допомогу, незважаючи на те, що на охорону здоров'я виділяється значна частина державного бюджету. Особливо гостро проблема торкається незахищених верств населення, які не можуть самостійно оплачувати своє лікування.

Система охорони здоров'я України з початку набуття незалежності в 1991 році не змінювалася. Влада до ні у пацієнта, ні у медичного працівника. Заявлені цієї сфери не мала інтересу та мотивації. На сьогодні профільним Комітетом охорони здоров'я Верховної Ради в Україні діє створена ще в радянські часи розгалужена Україною та Міністерством охорони здоров'я України система медичних закладів, що нівелює реальні потреби населення у сфері охорони здоров'я та ігнорує міжнародні тенденції модернізації. Заклади охорони здоров'я, які не можуть самостійно оплачувати своє лікування, що існують у формі бюджетних установ, обмежені в своїй діяльності та несамостійності під час прийняття рішень із питань поточного управління та діяльності закладу. У тому, що реформа потрібна — сумнівів не виникає

Застаріла інфраструктура, низька оплата праці, фінансування галузі за залишковим принципом спричинили охорони здоров'я, впровадження механізмів ефективного критичний стан медичної сфери в Україні. В результаті використання ресурсів, діяльність органів всіх гілок система охорони здоров'я є вкрай неефективною. Населення отримує часто неякісну та несвоєчасну допомогу, незважаючи на те, що на охорону здоров'я виділяється значна частина державного бюджету. Особливо гостро проблема торкається незахищених верств населення, які не можуть самостійно оплачувати своє лікування. Враховуючи потребу нагальної зміни в системі охорони здоров'я, впровадження механізмів ефективного державної влади повинна бути відкритою та послідовною.

ЦІЛЬ І

ДЕРЖАВНІ ТА КОМУНАЛЬНІ ЗАКЛАДИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ІЗ ДОСТАТНІМ РІВНЕМ АВТОНОМНОСТІ ТА ФІНАНСУВАННЯ ЕФЕКТИВНО І ДОСТУПНО НАДАЮТЬ МЕДИЧНІ ПОСЛУГИ

1

Запровадити нові механізми використання бюджетних коштів на оплату медичної допомоги, змінити процедуру розподілу коштів між закладами медичної допомоги.

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів.

2

Затвердити гарантований рівень/пакет медичної допомоги, що фінансується за кошти державного бюджету, та порядок розрахунку вартості видів такої допомоги.

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів.

- 3 Законодавчо забезпечити умови автономності закладів охорони здоров'я та строки автономізації, визначити методичку й рекомендації щодо перепрофілювання лікарень.
Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів.
- 4 Перетворити заклади охорони здоров'я на державні та комунальні некомерційні підприємства, що працюють на основах автономності та ефективності (як медичної, так і економічної).
Рішення приймає: Кабінет Міністрів.
- 5 Завершити реформу екстреної допомоги шляхом створення центрального та регіональних диспетчерських центрів, поступове оновлення парку автомобілів.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів.
- 6 Переглянути зміст і покриття потреби державними програмами в охороні здоров'я з метою ефективного використання коштів.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів.
- 7 Уніфікувати для всіх закладів охорони здоров'я єдину ліцензію з правом використання наркотичних препаратів.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів.
- 8 Затвердити технічні вимоги до використання в системі надання медичної допомоги інформаційних технологій з метою захисту інформації. Створити умови щодо імплементації електронної картки пацієнта.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів.
- 9 Запровадити прозору процедуру працевлаштування в державні та комунальні заклади охорони здоров'я з централізованим електронним банком вакансій.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів.
- 10 Затвердити порядок формування черги на отримання медичної допомоги в державних та комунальних закладах.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів.
- 11 Провести аудит підпорядкованих МОЗ державних установ, підприємств і закладів, аудит медичного обладнання, а також перепис лікарів за спеціальностями.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів.

ЦІЛЬ II

ВПРОВАДЖЕНО ПРОФЕСІЙНЕ САМОВРЯДУВАННЯ В СИСТЕМІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

- 1 Запровадити професійне самоврядування у стоматологічній діяльності.
Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів.
- 2 Залучити в процес формування і затвердження стандартів освіти, протоколів лікування та інших документів щодо медичної діяльності професійні організації.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів.
- 3 Залучити професійні організації до аналізу скарг на діяльність закладів охорони здоров'я та медичних працівників.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів.

ЦІЛЬ III ДОСТУПНІ МЕДИЧНІ ВИРОБИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ЯКОСТІ

- 1 Прийняти нормативне регулювання щодо медичних виробів відповідно до засад ЄС.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів.
- 2 Запровадити вимоги до органів оцінювання відповідності технічним регламентам щодо перевірки медичних виробів на рівні з аналогічними нотифікованими органами ЄС.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів.
- 3 Забезпечити спрощену процедуру оцінювання відповідності для медичних виробів, що пройшли відповідну сертифікацію в ЄС.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів.
- 4 Підписати Угоду про оцінювання відповідності та прийнятність промислових товарів (АСАА) з ЄС щодо медичних виробів як основний механізм усунення технічних бар'єрів у торгівлі.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів.

ЦІЛЬ IV ЯКІСНЕ НАДАННЯ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ

- Визначити механізми, джерела та форми оплати роботи для медичних працівників, які надають первинну медичну допомогу. Спростити вимоги для отримання ліцензії для лікарів, що надають первинну медичну допомогу та затвердити форму угоди між ними та державою на обслуговування населення.
- 1 Скоротити вимоги до технічного забезпечення закладів, що надають первинну медичну допомогу. Створити мережу державних лабораторій для забезпечення гарантованого пакету діагностичних тестів, встановити порядок укладання договорів із приватною мережею лабораторій.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів.
 - 2 Запровадити референтне ціноутворення на лікарські засоби. На ліки, що закуповуються за державними програмами запровадити систему реімбурсації. Затвердити Національний перелік основних лікарських засобів.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів.
 - 3 Запровадити систему аналізування та звітування медичних помилок. Ратифікація Конвенції про захист прав і гідності людини щодо застосування біології та медицини
Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів.
 - 4 Впровадити нові підходи до дипломної та післядипломної медичної освіти, затвердити стандарт медичної освіти.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів.
 - 5 Затвердити уніфіковані клінічні протоколи лікування, спростивши процедуру розробки та затвердження протоколів. Запровадити міжнародну експертизу протоколів.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів.
 - 6 Скасувати посади позаштатних головних спеціалістів Міністерства охорони здоров'я, передавши їх повноваження професійним асоціаціям.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів.
 - 7 Скасувати категорії медичних працівників, запровадивши надбавки за проведену роботу.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів.

ЦІЛЬ V

НОВА СИСТЕМА ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я

- 1 Розробити і затвердити нові механізми фінансування системи громадського здоров'я.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів.
- 2 Законодавчо забезпечити повноваження та діяльність центрів системи громадського здоров'я. Визначити порядок перевірок підприємств і установ з питань громадського здоров'я.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів.
- 3 Запровадити систему просвітництва та економічної підтримки здорового способу життя.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів.
- 4 Законодавчо забезпечити захист здоров'я населення від шкідливого впливу тютюну.
Рішення приймає: Верховна Рада.
- 5 Встановити стандарти якості та безпеки крові, тканин, клітин та органів, неінфекційних захворювань відповідно до Директив ЄС.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів.
- 6 Усунути законодавчі колізії щодо обов'язковості проведення профілактичних щеплень
Рішення приймає: Верховна Рада.
- 7 Передбачити систему підготовки фахівців для системи громадського здоров'я. Затвердити міжгалузеву освітню спеціальність — громадське здоров'я.

ЦІЛЬ VI

ГРОМАДСЬКІСТЬ КОНТРОЛЮЄ РОБОТУ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

- 1 Законодавчо забезпечити громадський контроль за дотриманням прав пацієнтів та медичних працівників шляхом утворення спостережних рад закладів охорони здоров'я.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів.
- 2 Розробити і затвердити типовий порядок утворення й повноважень роботи спостережної ради закладу охорони здоров'я.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів.
- 3 Затвердити типовий порядок обрання керівництва закладів охорони здоров'я на конкурсній основі із залученням громадськості.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів.
- 4 Затвердити порядок направлення на лікування за кордон за державний кошт із прозорими процедурами.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів.

РЕФОРМА ОСВІТИ

НАД ПРОПОЗИЦІЯМИ ПРАЦЮЄ ЕКСПЕРТНА ГРУПА РПР

ГОЛОВНИЙ
ЕКСПЕРТ

Володимир
Бахрушин

ГРОМАДСЬКІ
ОРГАНІЗАЦІЇ

Український науковий клуб

ПРОБЛЕМИ, ЯКІ МАЄ ВИРІШИТИ РЕФОРМА

Протягом багатьох років спостерігається стійка деградація української освіти. Через неконкурентні умови праці на педагогічні спеціальності вищих навчальних закладів вступають не найкращі випускники шкіл. А до шкіл приходять не найкращі випускники ВНЗ. Значна частка таких учителів не мають необхідних знань і навичок, не можуть зробити процес навчання цікавим і корисним для учнів. Аналогічні процеси відбуваються і у професійно-технічній та вищій освіті. Багато років майже не оновлюється лабораторна база закладів освіти. Зміст освіти все більше відривається від потреб суспільства та економіки. Через надмірне регулювання неможливо

ефективно використовувати сучасні методики навчання та прогресивні технології. Значна частка учнів, студентів і викладачів не вчать, не навчають, а відбувають час.

Наслідком цього є поступове погіршення людського потенціалу та конкурентоспроможності держави. Україна втрачає здатність розробляти і використовувати сучасні технології та обладнання, розвивати високотехнологічні галузі економіки, які у розвинених країнах забезпечують стійкий розвиток і високий рівень ВВП.

Україна має суперечливі норми законодавства, зарегульованість багатьох освітніх та управлінських процесів, що сприяє корупції і веде до неефективності освіти і перенесення уваги з розвитку учнів та студентів на створення непотрібних паперів. В умовах хронічного бюджетного дефіциту зростає загроза неспроможності держави забезпечити конституційне право окремих категорій громадян на доступ до якісної освіти.

ЦІЛЬ І

ЯКІСНА, СУЧАСНА І ДОСТУПНА ЗАГАЛЬНА СЕРЕДНЯ,
ДОШКІЛЬНА ТА ПОЗАШКІЛЬНА ОСВІТА

1

Створити нормативне забезпечення для запровадження 12-річної загальної середньої освіти на рівнях початкової та профільної школи з 2018 року.

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство освіти і науки.

2

Створити нормативне забезпечення для реалізації прав громадян на доступність якісної дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти (освітній округ).

Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство освіти і науки.

3

Оновити порядок і форми проведення державної підсумкової атестації випускників базової та основної школи, яка має передбачати зовнішнє незалежне оцінювання їх ключових компетентностей.

Рішення приймає: Міністерство освіти і науки.

4

Створити нормативні умови для розвитку мережі дошкільних навчальних закладів сімейного типу та інших типів ДНЗ, відповідно до потреб населення.

Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство освіти і науки.

5

Створити нормативні умови для якісної підготовки та неперервного розвитку педагогічних працівників.

Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство освіти і науки.

6

Законодавчо забезпечити право батьків на самостійний вибір закладів освіти та форм здобуття освіти, а також право закладів освіти на вибір методів навчання.

Рішення приймає: Верховна Рада України.

7

Визначити умови та порядок сертифікації педагогічних працівників.

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство освіти і науки.

8

Оновити Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності у сфері загальної середньої, дошкільної та позашкільної освіти.

Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство освіти і науки.

ЦІЛЬ II

ЯКІСНА, СУЧАСНА Й ДОСТУПНА ВИЩА ТА ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

1

Уточнити вимоги до членів та процедури формування Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти й розпочати його роботу.

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство освіти і науки.

2

Розробити й затвердити нові стандарти вищої освіти для освітніх рівнів «бакалавр», «магістр» та «доктор філософії».

Рішення приймає: Міністерство освіти і науки

3

Привести Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності у відповідність до Законів України «Про вищу освіту» та «Про ліцензування видів господарської діяльності».

Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство освіти і науки.

4

Скасувати законодавчі норми, що перешкоджають академічній мобільності викладачів і студентів.

Рішення приймає: Верховна Рада, Міністерство освіти і науки.

5

Визначити порядок формування регіонального замовлення на підготовку фахівців у закладах професійної освіти.

Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство освіти і науки.

ЦІЛЬ III

ЕФЕКТИВНА ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА, УПРАВЛІННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ У СИСТЕМІ ОСВІТИ

1

Оновити відповідно до сучасних умов та потреб базове законодавче регулювання у вищій освіті, а також у професійній та загальній середній освіті.

Рішення приймає: Верховна Рада.

2

Розробити й затвердити стратегічні документи у сфері освіти: Дорожню карту освітніх реформ, Стратегію розвитку вищої освіти на період до 2025 року, Концепцію реформування середньої школи.

Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство освіти і науки.

3

Забезпечити фінансову й організаційну автономію навчальних закладів.

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство освіти і науки.

4

Законодавчо впорядкувати функціонування Єдиної державної електронної бази з питань освіти, зокрема права і взаємовідносини замовників інформації, власників даних і технічних адміністраторів ЄДЕБО.

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство освіти і науки.

5

Розмежувати повноваження з управління та контролю в закладах освіти, забезпечити дієвий механізм громадського контролю за якістю надання освітніх послуг.

Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство освіти і науки.

6

Визначити методики розрахунку вартості освітніх послуг у сфері освіти, що враховують необхідність забезпечення вимог стандартів освіти і ліцензійних умов провадження освітньої діяльності.

Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство освіти і науки.

7

Оновити державні будівельні норми, що стосуються закладів освіти, відповідно до сучасних умов та потреб з урахуванням енергоефективності.

Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство освіти і науки, Міністерство регіонального розвитку.

8

Розробити і затвердити систему освітніх індикаторів стану освіти на державному та регіональному рівнях, передбачити у законодавстві відкритість даних про основні показники освіти й результати діяльності закладів освіти та органів управління освітою всіх рівнів.

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство освіти і науки.

РЕФОРМА НАУКОВОЇ СФЕРИ

НАД ПРОПОЗИЦІЯМИ ПРАЦЮЄ ЕКСПЕРТНА ГРУПА РПР

**ГОЛОВНИЙ
ЕКСПЕРТ**

**Наталія
Шульга**

**ГРОМАДСЬКІ
ОРГАНІЗАЦІЇ**

○ Український науковий клуб

ПРОБЛЕМИ, ЯКІ МАЄ ВИРІШИТИ РЕФОРМА

За останні 20 років Україна перемістилася з 27-го на 47-те місце у світовому рейтингу за обсягом та якістю наукової продукції, згідно зі всесвітньою базою даних «Скопус». За ці роки з України виїхали понад 200 тисяч найбільш мотивованих та освічених молодих і зрілих учених, які збагатили наукові інституції світу своїми досягненнями, утворивши значну наукову українську діаспору. Паралельно відбувалося зменшення фінансування наукової сфери з державного бюджету без компенсаторних інвестицій із боку бізнесу. Серед керівництва

країни опинялися люди, які ставили під питання саму потребу розвивати науку та освіту світового рівня. Так поступово довіра, повага і престиж учених були втрачені. Ця ситуація вплинула і на розвиток середньої освіти, стрімке погіршення людського потенціалу і, як наслідок, на загальний стан інтелектуальної спроможності й конкурентоспроможності країни через брак нових технологій, високорентабельного виробництва та загальний економічний занепад.

Реформа наукової сфери покликана зупинити ізоляцію і стагнацію у сфері досліджень, створити умови для зростання запиту на якісну підготовку дослідників та якісні розробки в галузі фундаментальних і прикладних наук, скоротити розрив між дослідженнями та впровадженням їх результатів, інтегрувати вищу освіту й науку України в освітній та дослідницький простір ЄС.

ЦІЛЬ І

**НАУКОВА ПОЛІТИКА ФОРМУЄТЬСЯ ЗА УЧАСТІ НАУКОВОЇ
ГРОМАДСЬКОСТІ, ОРГАНІВ ВЛАДИ ТА РЕАЛЬНОГО СЕКТОРА
ЕКОНОМІКИ**

1

Затвердити урядове положення про Національну раду з питань розвитку науки і технологій.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство освіти і науки.

2

Утворити 2016 року Ідентифікаційний комітет Національної ради з питань розвитку науки і технологій за участі іноземних експертів.
Рішення приймає: Міністерство освіти і науки.

3

На конкурсній основі обрати склад Наукового комітету Національної ради з питань розвитку науки та технологій.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство освіти і науки.

4

Утворити 2016 року Науковий та Адміністративний комітети Національної ради з питань розвитку науки й технологій, обрати їх керівництво та розпочати роботу органу.

Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство освіти і науки.

5

Сформувати пропозиції до бюджету фінансування наукової сфери на 2017 рік, в якому передбачити фінансування Національної ради з питань розвитку науки і технологій та Національного фонду досліджень.

Рішення приймає: Міністерство освіти і науки.

6

Розробити і прийняти Стратегію розвитку наукової сфери на період до 2025 року та Дорожню карту реформи наукової сфери.

Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство освіти і науки.

ЦІЛЬ II

ФІНАНСУВАННЯ НАУКИ ЗДІЙСНЮЄТЬСЯ НА ПРОЗОРИХ ТА КОНКУРСНИХ ЗАСАДАХ

1

Визначити організаційну форму та внутрішню структуру Національного фонду досліджень. Обрати і призначити Дирекцію, керівників підрозділів, укомплектувати штат працівників.

Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство освіти і науки.

2

Визначити порядок конкурсного відбору та фінансування проектів Національним фондом досліджень. Забезпечити умови для участі міжнародних експертів у відборі конкурсних проектів.

Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство освіти і науки.

3

Затвердити план роботи Національного фонду досліджень та провести перший конкурс у другому кварталі 2017 року.

Рішення приймає: Міністерство освіти і науки, Національний фонд досліджень.

4

Протягом трьох років забезпечити базове фінансування наукових установ на рівні 0,5% ВВП, а конкурсне фінансування — на рівні 1%.

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство освіти і науки.

5

Законодавчо забезпечити належний рівень захисту прав інтелектуальної власності та підтримки інновацій, а також залучення позабюджетних коштів із внутрішніх та зовнішніх джерел.

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство освіти і науки.

ЦІЛЬ III

НОВА ЯКІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

1

У 2016 році провести внутрішній і зовнішній аудит наукової сфери України. Результати аудиту використати для обґрунтованої реорганізації наукової сфери.

Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство освіти і науки.

2

Сформулювати основні принципи наукової та науково-технічної експертизи, методики і засади пібору експертів. Затвердити нові критерії оцінювання якості досліджень та організації дослідницького процесу в установах вищої освіти та наукових установах.

Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство освіти і науки.

3

Створити засади для розвитку національних дослідницьких інфраструктур та мережі Державних ключових лабораторій та їх інтеграції у мережу Європейських дослідницьких інфраструктур.

Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство освіти і науки.

4

Затвердити процедуру вступу до Консорціуму Європейської дослідницької інфраструктури (ERIC) та надати згоду на обов'язковість для України міжнародного договору.

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство освіти і науки.

5

Скасувати законодавчі норми, що перешкоджають академічній мобільності викладачів і студентів, закупівлям від іноземних виробників, необхідних для досліджень препаратів, реагентів та обладнання, особливо в галузі біомедичних досліджень та наук про життя.

Рішення приймає: Верховна Рада.

6

Запровадити реальну академічну, організаційну та фінансову автономію вищих навчальних закладів, відповідно до вимог Закону «Про вищу освіту».

Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство освіти і науки.

7

Розробити й затвердити нові вимоги до державного замовлення на підготовку дослідників у закладах академічної освіти.

Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство освіти і науки.

8

Привести статuti вищих навчальних закладів у відповідність до статей Закону «Про вищу освіту» стосовно відповідальності за порушення наукової етики та плагіат.

Рішення приймає: Міністерство освіти і науки.

КУЛЬТУРНА ПОЛІТИКА

НАД ПРОПОЗИЦІЯМИ ПРАЦЮЄ ЕКСПЕРТНА ГРУПА РІР

**ГОЛОВНИЙ
ЕКСПЕРТ**

**Наталія
Кривда**

**ГРОМАДСЬКІ
ОРГАНІЗАЦІЇ**

- Культурна асамблея
- Спілка археологів України
- Конгрес активістів культури

ПРОБЛЕМИ, ЯКІ МАЄ ВИРІШИТИ РЕФОРМА

Сфера культури в Україні не зазнала ґрунтовних змін за часи незалежності. В урядовому мисленні вона й досі існує як другорядна. Така недалекоглядна політика призводить до того, що держава «інвестує» обмежені бюджетні кошти та обмежений людський ресурс у максимальне стримування суспільного розвитку та досі підтримує закритий, квазі-аристократичний спосіб сприйняття та споживання культури замість демократичного, учасницького й відкритого. Рівень культурної компетенції і культурних практик українців значно нижчий, ніж у жителів європейських країн, що негативно впливає на ефективність праці, соціальну адаптованість населення, а також спричиняє податливість до політичних та інших маніпуляцій, зниження рівня громадянської свідомості.

Мережа закладів культури, яка збереглася з радянських часів, не використовується як інструмент поширення нових сенсів, не проведено її мапування, оцінку технічного та кадрового потенціалу, не відбулося перетворення цих закладів на інформаційно-культурні центри місцевих громад.

Недостатньо уваги приділяється охороні культурної спадщини, яка є надбанням народу України та невід'ємною складовою європейського та загальнолюдського культурного надбання. Відсутній системний підхід у питаннях обліку, охорони та використання багатой та розмаїтої історико-культурної спадщини держави. Як наслідок, культурна спадщина зазнає дедалі більших руйнувань, стаючи об'єктом зловживань і корупційних дій

Культура сприймається як царина, що розвивається сама по собі й не потребує підтримки, як царина чогось розважального, необов'язкового і часто зайвого; отже, нівелюється ресурс культури як інструменту примирення, інновацій, набуття знань і компетенцій, каналу комунікації з іншими аудиторіями. Крім того, культуру не розглядають як частину економіки, не враховуються економічні та інноваційні можливості культурних та креативних індустрій і поступового переходу частини культурних практик із дотаційної до прибуткової сфери.

Ціннісні орієнтири, засвоєні за часів авторитарного та патерналістського суспільства, гальмують реформи. Культурна політика повинна стати змістовною основою процесу реформування українського суспільства. Включення культури в усі політичні й державні програми у сфері розвитку та реформування має стати нормою.

Пріоритети реформи мають на меті перехід від жорсткої ієрархічної, централізованої моделі та командних методів управління в культурі до горизонтальної, учасницької моделі, до моделі відкритого доступу, яка передбачає: розвиток спроможності особистості (через розмаїті форми освіти) та спроможності суспільних інститутів; активну участь фахового середовища (експертів) в обговоренні та ухваленні рішень; прозорість прийняття рішень і підзвітність тих, хто ці рішення приймає; систему взаємовідносин у суспільстві на засадах відкритого доступу. Відкритий доступ — це справедливий рівні можливості у доступі до послуг чи ресурсів; конкуренція не привілеїв, протекцій і корупції, а компетентності й фаховості; змагання за прихильність не можновладців, а споживачів.

ЦІЛЬ I

ІНКЛЮЗИВНЕ ТА ЕФЕКТИВНЕ ВРЯДУВАННЯ У СФЕРІ КУЛЬТУРИ

- 1** Закріпити на законодавчому рівні основні напрями культурної політики, культурні пріоритети включити в галузеві державні програми у сфері розвитку та реформування.
Рішення приймає: Верховна Рада.
- 2** Реорганізувати Мінкультури, зокрема утворити підрозділи: стратегічного планування, промоції культури, державних пам'ятних днів, креативних індустрій, безпеки культурного надбання в надзвичайних ситуаціях. Забезпечити ефективну горизонтальну взаємодію між усіма підрозділами Мінкультури.
Рішення приймає: Міністерство культури.
- 3** Утворити дорадчу Раду міністра через процедуру виборів, де кандидатів висувають і обирають фахові громадські організації, творчі спілки та організації культури бюджетного й небюджетного секторів.
Рішення приймає: Міністерство культури.
- 4** Вести постійний моніторинг ситуації щодо конкурсних призначень керівників закладів культури.
Рішення приймає: Міністерство культури.

ЦІЛЬ II

СТВОРЕНІ ЗАКОНОДАВЧІ УМОВИ ДЛЯ ЗАПРОВАДЖЕННЯ СУСПІЛЬНО ОРІЄНТОВАНОЇ МОДЕЛІ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ ТА ПРИВАТНИХ КУЛЬТУРНИХ ІНСТИТУЦІЙ

- 1** Створені законодавчі умови для запровадження суспільно орієнтованої моделі діяльності державних та приватних культурних інституцій
- 2** Утворити Український культурний фонд.
Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство культури.
- 3** Запровадити податкові та бюджетні стимули для меценатської та іншої благодійної діяльності.
Рішення приймає: Верховна Рада.
- 4** Розширити можливості для культурного споживання, зокрема через соціальні стандарти: включити до мінімального споживчого кошика витрати на задоволення культурних потреб.
Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство культури.
- 5** Законодавчо забезпечити прозорість діяльності організацій колективного управління, зокрема у зборах та розподіленні винагород.
Рішення приймає: Верховна Рада.

ЦІЛЬ III

ЯКІСНА Й ДОСТУПНА ПРОФЕСІЙНА, МИСТЕЦЬКА ТА КУЛЬТУРОЗНАВЧА ОСВІТА

- 1** Впровадити програму спеціальних комунікативно-освітніх заходів у регіонах.
Рішення приймає: Міністерство культури.
- 2** Підвищення інституційної спроможності інституцій культури всіх форм власності через освітні програми у форматі «рівний — рівному».
Рішення приймає: Міністерство культури.

ЦІЛЬ IV

РОЗВИНУТИЙ ОСВІТНІЙ, ІННОВАЦІЙНИЙ ТА КОМУНІКАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ КУЛЬТУРИ

- 1** Здійснити експертну оцінку та аудит стану базової мережі закладів культури з метою підвищення її спроможності.
Рішення приймає: Міністерство культури.
- 2** Розробити типові моделі функціонування місцевих культурних закладів у рамках децентралізації.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство культури.
- 3** Розпочати формування та оприлюднення електронних реєстрів об'єктів рухомої і нерухомої культурної спадщини.
Рішення приймає: Міністерство культури.
- 4** Законодавчо забезпечити належний рівень охорони культурної спадщини.
Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство культури.
- 5** Запровадити ефективні підходи до промоції української культури за кордоном, зокрема через механізм підтримки найбільш спроможних гравців, готових представляти закордоном українську культуру.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство культури.
- 6** Здійснити фахове і прозоре стратегічне планування розвитку культурних і креативних індустрій. Здійснити правове забезпечення реформування вітчизняної кіноіндустрії, ринку кінематографічної (аудіовізуальної) продукції та театральної справи.
Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство культури.

ЦІЛЬ V

ПОСИЛЕНО РОЛЬ КУЛЬТУРИ ЯК ЧИННИКА ПОРОЗУМІННЯ В СУСПІЛЬСТВІ

- 1** Створити на базі Мінкультури програму підтримки професійних обмінів у межах України з метою налагодження довіри і порозуміння між представниками різних регіонів України.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство культури.
- 2** Створити на базі Мінкультури оперативну програму підтримки культурних ініціатив, спрямованих на діалог та співпрацю між регіонами України.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство культури.
- 3** На територіях, що постраждали від воєнного конфлікту, підтримати відновлення культурної спадщини і проведення культурних заходів, які дозволять постраждалим громадам відновити почуття гідності й нормального життя, використовуючи універсальну мову мистецтва. Включити культурний контекст в ініціативи щодо вирішення конфліктів та процеси мирного будівництва.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство культури.

МОЛОДІЖНА ПОЛІТИКА

НАД ПРОПОЗИЦІЯМИ ПРАЦЮЄ ЕКСПЕРТНА ГРУПА РПР

ГОЛОВНИЙ
ЕКСПЕРТ

Юрій Юзич

ГРОМАДСЬКІ
ОРГАНІЗАЦІЇ

- ПЛАСТ – Національна скаутська організація України
- Фундація регіональних ініціатив
- Молодіжний націоналістичний конгрес
- Спілка української молоді в Україні

ПРОБЛЕМИ, ЯКІ МАЄ ВИРІШИТИ РЕФОРМА

Залишається низькою участь молоді у суспільно-політичному житті держави, формуванні політики, що стосується її проблем. Кожні загальнонаціональні вибори фіксують рекорд падіння явки молоді — останній на рівні 40%. Крім того, дослідження відзначають несистемний характер формування у молодих людей громадянської позиції, їхню недостатню інтегрованість у європейську та

світову молодіжну спільноту. Залишають бажати кращого рівень практичних умінь і навичок молодих фахівців, рівень зайнятості молоді за обраною професією, темпи розвитку підприємництва серед молоді.

Тільки 2% української молоді є членами молодіжних організацій та 6% відвідують організовані ними заходи. Тільки 5% молодих людей брали участь в обговоренні законопроектів на державному або місцевому рівні.

Метою молодіжної політики держави має стати розбудова громадянського суспільства за активної участі молоді, підвищення рівня її залучення до активного громадянського життя.

ЦІЛЬ І

ПОСИЛЕНО РОЛЬ КУЛЬТУРИ ЯК ЧИННИКА ПОРОЗУМІННЯ
В СУСПІЛЬСТВІ

- 1 Запровадити принципи Європейської хартії участі молоді в національній молодіжній політиці та державну підтримку молодіжних ініціатив через ухвалення Закону «Про молодь».
Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство молоді.
- 2 Законодавчо визнати громадянську та неформальну освіту.
Рішення приймає: Верховна Рада.
- 3 Розширити правові можливості для волонтерської діяльності в Україні.
Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів.
- 4 Розпочати розвиток мережі молодіжних центрів по всій країні, згідно з базовими критеріями Знаку якості Ради Європи та Національного стандарту якості.
Рішення приймає: Міністерство молоді, Кабінет Міністрів.

ЦІЛЬ II

ПІДВИЩЕНО ЕФЕКТИВНІСТЬ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ОСВІТИ МОЛОДІ (НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ)

- 1** Розпочати фінансування проектів для громадських організацій на конкурсних засадах від Міноборони та Міносвіти, здійснити аудит конкурсів у інших міністерствах.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство освіти, Міністерство оборони.
- 2** Затвердити Державну цільову соціальну програму національно-патріотичного виховання.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство молоді.
- 3** Створити державний орган, який наділений достатніми правовими механізмами для координації заходів у сфері національно-патріотичного виховання та діяльності інших органів державної влади, а також моніторингу і контролю за якістю їх втілення.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство молоді, Міністерство освіти.
- 4** Спростити санітарні вимоги для проведення літніх наметових таборів.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство охорони здоров'я, Міністерство соціальної політики.
- 5** Законодавчо забезпечити дотримання принципу «гроші ходять за дитиною» у оздоровленні та відпочинку дітей, посилити змістовну частину в роботі таборів і підготовку виховників.
Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство соціальної політики.
- 6** Розробити Концепцію реформування позашкільної освіти, що враховуватиме принцип «гроші ходять за дитиною».
Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство освіти.
- 7** Продовжити розвиток системи навчання активу студентського самоврядування «Молодіжний працівник».
Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство молоді.
- 8** Ухвалити нову Концепцію військово-патріотичного виховання молоді.
Рішення приймає: Адміністрація Президента, Кабінет Міністрів, Міністерство молоді.
- 9** Щорічно здійснювати загальнонаціональне соціологічне дослідження ціннісних орієнтирів молоді.
Рішення приймає: Міністерство молоді.

ЦІЛЬ III

ПРОЗОРЕ ТА ЕФЕКТИВНЕ ФІНАНСУВАННЯ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ

- 1** Змінити принцип надання грантів Президента України для обдарованої молоді: запровадити публічний конкурс, спрямувати кошти на для вирішення конкретних проблем молоді.
Рішення приймає: Адміністрація Президента, Міністерство молоді.
- 2** Прозоро та на конкурсних засадах розподіляти цільові кошти серед обласних управлінь молоді, обов'язково залучаючи авторитетні молодіжні організації чи громадські організації, які працюють із молоддю.
Рішення приймає: Міністерство молоді та спорту.
- 3** Розвивати міжнародну молодіжну мобільність, зокрема молодіжні обміни з Польщею та Литвою.
Рішення приймає: Міністерство молоді та спорту, Міністерство фінансів.
- 4** Здійснювати систематичні заходи із презентації можливостей європейських та інших програм для молоді на базі міністерства та обласних управлінь.
Рішення приймає: Міністерство молоді та спорту.

5

Законодавчо забезпечити сприятливі умови для розвитку СМС-благодійності в Україні.
Рішення приймає: Верховна Рада.

6

Запровадити механізм спільного з громадськістю моніторингу реформованих інструментів фінансової підтримки молодіжної політики — конкурсів проектів, премій уряду тощо.
Рішення приймає: Міністерство молоді та спорту.

ЦІЛЬ IV

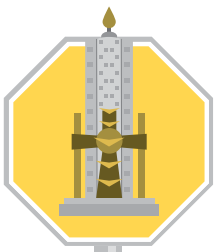
ДЕРЖАВА ПІДТРИМУЄ ІНСТИТУЦІЙНИЙ РОЗВИТОК МОЛОДІЖНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

1

Запровадити конкурс проектів на інституційну підтримку всеукраїнських молодіжних громадських організацій, з можливістю скеровувати до 20% коштів на адміністративні видатки.
Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство фінансів, Міністерство молоді та спорту.

2

Створити законодавчі умови для розвитку відсоткової філантропії на діяльність громадських та благодійних організацій.
Рішення приймає: Верховна Рада, Міністерство фінансів.

ПОЛІТИКА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ

НАД ПРОПОЗИЦІЯМИ ПРАЦЮЄ ЕКСПЕРТНА ГРУПА РПР

ГОЛОВНИЙ
ЕКСПЕРТ

Ігор Розкладай

ГРОМАДСЬКІ
ОРГАНІЗАЦІЇ

○ Центр досліджень визвольного руху

ПРОБЛЕМИ, ЯКІ МАЄ ВИРІШИТИ РЕФОРМА

Одна з найважливіших реформ у гуманітарній сфері країн Центральної та Східної Європи, котрі пройшли через тоталітарне минуле, мала на меті вибудувати суспільний імунітет проти порушень прав людини.

Для того запроваджувалася політика національної пам'яті.

Оскільки тоталітарний режим знищує національну ідентичність, деформує структуру соціуму, придушує індивідуальність, нівелює права людини, подолання наслідків тоталітаризму — одне з ключових завдань демократичної трансформації. Відтак реалізація європейської перспективи України передбачає комплекс заходів, щоб унеможливити спроби повернення тоталітарних практик.

Перш за все важливо відновити права всіх постраждалих від тоталітарного комуністичного режиму.

Важливою ціллю є збереження пам'яті про сам тоталітаризм, його практики, а також про визвольний рух, який боровся проти нього, включно із сучасним досвідом боротьби за свої права (Майдани).

Потребує впровадження декомунізація комеморативних практик (вшанування пам'яті), повернення в суспільний історичний наратив імен та подій, які цензурувала, засекречувала чи спотворювала комуністична пропаганда, вшанування борців за незалежність України.

Зараз відсутня єдина усталена практика щодо визначення щорічного календаря державних свят

і визначних дат, тож формування цілісної політики національної пам'яті потребує законодавчого врегулювання календаря основних державних свят.

Окремим важливим напрямом є питання мовної політики. Першим етапом реформування має бути здійснення докладного аналізу задля визначення ключових викликів та проблем.

Успішне проведення декомунізації, а також демократизація силових структур та їхній подальший розвиток на європейських засадах потребує вчасного виконання Закону України «Про доступ до архівів репресивних органів комуністичного тоталітарного режиму 1917–1991 років». Зокрема в частині створення Архіву Українського інституту національної пам'яті та переміщення до нього архівних фондів від силових інституцій, яким не властиві архівні функції.

Загальне українське законодавство про архіви та архівну справу потребує оновлення із врахуванням ключових засад відкритого доступу до ретроспективної інформації.

ЦІЛЬ I

ВІЛЬНИЙ ДОСТУП ДО АРХІВІВ, ЗОКРЕМА ДО ДОКУМЕНТІВ РАДЯНСЬКИХ РЕПРЕСИВНИХ ОРГАНІВ 1917–1991 РОКІВ

1

Створити Архів Українського інституту національної пам'яті та забезпечити його роботу.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Український інститут національної пам'яті.

2

Передати документи репресивних органів до Архіву Українського інституту національної пам'яті.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Український інститут національної пам'яті.

3

Оновити загальне архівне законодавство відповідно до новацій Закону «Про відкритий доступ до архівів репресивних органів СРСР».
Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Український інститут національної пам'яті.

ЦІЛЬ II

ЗБЕРІГАЄТЬСЯ ПАМ'ЯТЬ ПРО БОРТЬБУ ПРОТИ ТОТАЛІТАРИЗМУ ТА ЙОГО РЕПРЕСИВНІ МЕТОДИ

1

Створити Музей Майдану (Музей Свободи) та забезпечити його роботу.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Український інститут національної пам'яті.

2

Забезпечити збереження пам'яті про репресивні практики тоталітаризму через створення відповідних музеїв тоталітаризму (музеїв окупації).
Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Український інститут національної пам'яті.

ЦІЛЬ III

ВІДНОВЛЕНІ ПРАВА ПОТЕРПІЛИХ ВІД РЕПРЕСІЙ КОМУНІСТИЧНОЇ ВЛАДИ

1

Оновити законодавство про реабілітацію жертв політичних репресій.
Рішення приймає: Верховна Рада, Український інститут національної пам'яті.

2

Сформувати комісії з реабілітації на місцевому рівні та забезпечити їх діяльність.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Український інститут національної пам'яті.

ЦІЛЬ IV

ЦІЛІСНА ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЩОДО ДЕРЖАВНИХ СВЯТ

1

Законодавчо врегулювати питання державних свят.
Рішення приймає: Верховна Рада, Український інститут національної пам'яті.

ЦІЛЬ V

РОЗПОЧАТИ РЕФОРМУВАННЯ МОВНОЇ ПОЛІТИКИ

1

Здійснити комплексне дослідження ключових викликів та проблем державної мовної політики.

ОХОРОНА ДОВКІЛЛЯ І СТАЛИЙ РОЗВИТОК

НАД ПРОПОЗИЦІЯМИ ПРАЦЮЄ ЕКСПЕРТНА ГРУПА РІР

ГОЛОВНИЙ
ЕКСПЕРТ

Дмитро
Скрильніков

ГРОМАДСЬКІ
ОРГАНІЗАЦІЇ

- Бюро екологічних розслідувань
- Екологія-Право-Людина
- МАМА-86

ПРОБЛЕМИ, ЯКІ МАЄ ВИРІШИТИ РЕФОРМА

Довкілля України екстенсивно експлуатується без планування та відновлення. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, кожні 15 хвилин в Україні помирають 5 людей через поганий стан довкілля, 7 людей стають на облік, як смертельно хворі через забруднення питної води, ґрунтів та атмосферного повітря. До 2050 року населення зменшиться на 4 млн. чол. (скоротиться до 39 млн), а з за песимістичним сценарієм нас може стати менше на 15 млн. чол. (скоротиться до 28 млн. чол.).

Під загрозою стає економічне зростання України, оскільки неефективне використання природних ресурсів негативно впливає на економічне зростання. Це відбувається через корупцію, нестале використання природних ресурсів та відсутність фінансового механізму реалізації реформ. За даними Всесвітнього економічного форуму, Україна посідає 77-ме місце зі 144 країн, оцінених під час складання Індексу глобальної конкурентоспроможності. В Україні не спостерігається ефект декаплінгу — тобто економічного зростання, яке

не супроводжується посиленням негативного впливу на довкілля. Україна посіла 44-те місце в рейтингу екологічної ефективності (Environmental Performance Index, EPI).

Система охорони довкілля в державі бореться з наслідками і жодним чином не має стратегічного бачення збереження довкілля та сталого використання природних ресурсів в сьогоденні та майбутньому. Відсутні екологічні стандарти, система органів, відповідальних за безпечний стан довкілля, сталий розвиток і збереження довкілля для майбутніх поколінь.

На законодавчому рівні не закріплені чіткі критерії оцінювання досягнення безпечного стану довкілля та цілі сталого розвитку економіки. Низька ефективність екологічного управління дозволяє безкарно розкрадати й забруднювати природні ресурси — ліси, корисні копалини, воду, ґрунти, повітря.

Відсутня об'єктивна й достовірна інформація про стан довкілля. Нагляд і контроль зосереджені в одному органі. Жоден орган не несе відповідальності за невиконання покладених на нього функцій. Відсутні механізми нагляду та відповідальності посадовців із невідворотністю покарання за погіршення стану довкілля.

ЦІЛЬ І

СТАЛЕ ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ ТА РОЗВИТОК

1

Законодавчо забезпечити впровадження п'ятиступеневої ієрархії відходів.
Рішення приймає: Верховна Рада.

2

Законодавчо забезпечити запровадження інтегрованого підходу в управлінні водними ресурсами на основі басейнового принципу.

Рішення приймає: Верховна Рада.

3

Імплементувати європейські стандарти захисту диких птахів і збереження природного середовища існування дикої флори та фауни.

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство екології та природних ресурсів.

4

Законодавчо забезпечити механізми збереження й відтворення лісів та захист біорізноманіття від неконтрольованого впливу генетично модифікованих організмів.

Рішення приймає: Верховна Рада.

ЦІЛЬ II

НЕВІДВОРОТНІСТЬ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОТРИМАННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

1

Зменшити частоту перевірок на дотримання вимог природоохоронного законодавства, підвищити їхню ефективність за принципом «якість перевірок, а не кількість».

Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство екології та природних ресурсів.

2

Посилити норми, що регулюють відповідальність за екологічні правопорушення.

Рішення приймає: Верховна Рада.

3

Запровадити ефективну прозору підзвітну систему екологічних податків та зборів.

Рішення приймає: Верховна Рада.

ЦІЛЬ III

ПРОЗОРА ТА ПІДЗВІТНА СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ДОВКІЛЛЯ І СТАЛОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

1

Оновити засади (стратегію) державної екологічної політики і затвердити Національний план дій на період до 2020 року.

Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство екології та природних ресурсів.

2

Законодавчо забезпечити європейські стандарти оцінювання впливу на довкілля.

Рішення приймає: Верховна Рада.

3

Законодавчо забезпечити застосування стратегічного екологічного оцінювання при підготовці державних програм.

Рішення приймає: Верховна Рада.

4

Законодавчо забезпечити функціонування електронної системи екологічної інформації (дозволи, звіти, перевірки) для органів влади та громадськості, створити й розпочати її роботу.

Рішення приймає: Верховна Рада.

5

Законодавчо забезпечити механізм інтегрованого дозволу з регулювання забруднення довкілля, запобігання і контролю забруднень.

Рішення приймає: Верховна Рада.

6

Впровадити єдину державну класифікацію у сфері охорони довкілля із врахуванням класифікаторів, що використовуються в країнах ЄС.

Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство екології та природних ресурсів.

7

Створити Національний фонд охорони природи та розпочати його роботу.

Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Міністерство екології та природних ресурсів.

ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ

НАД ПРОПОЗИЦІЯМИ ПРАЦЮЄ ЕКСПЕРТНА ГРУПА РІР

ГОЛОВНИЙ
ЕКСПЕРТ

Олег Левченко

ПРОБЛЕМИ, ЯКІ МАЄ ВИРІШИТИ РЕФОРМА

В Україні, як і в більшості країн світу, процес впровадження електронного урядування — багатовекторний, тобто ініціюється як «згори» на рівні центральних органів виконавчої влади, так і «знизу» на рівні муніципалітетів. Як показують дослідження, більшість міст на даний час мають конкретні напрацювання в цій сфері, що можуть бути поширені в державі як найкращі практики. Незважаючи на складну суспільно-політичну ситуацію в Україні, в органах місцевого самоврядування продовжуються модернізаційні процеси, все більш широко та якісно використовуються інструменти електронного урядування: оновлюються офіційні веб-сайти міських рад, розробляються електронні приймальні мерів та депутатів, впроваджуються електронні послуги, системи електронного документообігу тощо. Певні поступи є і на рівні держави — запущено перші електронні адміністра-

тивні послуги, зростає рівень доступності інформації завдяки впровадженню системи відкритих даних, триває робота над впровадженням системи міжвідомчої електронної взаємодії тощо. Проте цей процес все ще залишається хаотичним і нерівномірним — кожне місто йде своїм шляхом, впроваджуючи ті інструменти і системи, які вважає за потрібне. На рівні держави досі остаточно не сформоване єдине бачення комплексного впровадження та розвитку системи електронного урядування.

Окрім того, впровадження системи електронного урядування потребує врегулювання таких важливих питань, як стандартизація електронних адміністративних послуг, впровадження електронної ідентифікації фізичних та юридичних осіб у державних інформаційно-телекомунікаційних системах, формування єдиного підходу до запровадження електронного документообігу та електронної взаємодії державних та місцевих органів влади. Реформа електронного урядування матиме успіх лише за умови забезпечення можливості доступу до створених ресурсів переважної більшості населення, достатнього рівня його обізнаності та зацікавленості у використанні новітніх інструментів взаємодії з органами влади.

ЦІЛЬ І

СФОРМОВАНЕ ЄДИНЕ БАЧЕННЯ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

- 1
- 2

Сформувати Концепцію розвитку електронного урядування в Україні.

Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Державне агентство з питань електронного урядування.

Розробити і затвердити на державному рівні Стратегію впровадження системи електронного урядування в Україні та план дій на її виконання.

Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Державне агентство з питань електронного урядування.

ЦІЛЬ II

ЗАБЕЗПЕЧЕНО ДОСТУП ГРОМАДЯН ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ТА ВІДКРИТИХ ДАНИХ НА ВСІХ РІВНЯХ ВЛАДИ

1

Законодавчо визначити перелік інформації, що підлягає оприлюдненню органами влади у форматі відкритих даних.

2

Підвищити рівень обізнаності та навичок громадян у користуванні відкритими даними.

Рішення приймає: Державне агентство з питань електронного урядування.

3

Сформувати систему повсюдного інформування контенту подій із використання бюджетного фінансування суб'єктами господарювання.

Рішення приймає: Державне агентство з питань електронного урядування.

ЦІЛЬ III

ПРОЗОРИ ТА ЯКІСНІ ЕЛЕКТРОННІ АДМІНІСТРАТИВНІ ПОСЛУГИ ДЛЯ ЮРИДИЧНИХ ТА ФІЗИЧНИХ ОСІБ

1

Сформувати єдиний підхід до впровадження електронних адміністративних послуг, визначити перелік пріоритетних послуг та черговість їх переведення в електронний формат.

Рішення приймає: Міністерство економічного розвитку і торгівлі, Державне агентство з питань електронного урядування.

2

Сформувати єдиний підхід і забезпечити впровадження електронної ідентифікації фізичних та юридичних осіб у державних інформаційно-телекомунікаційних системах.

Рішення приймає: Державне агентство з питань електронного урядування.

3

Розробити національну програму підвищення комп'ютерної грамотності та доступності електронних послуг для громадян.

Рішення приймає: Державне агентство з питань електронного урядування, Міністерство економічного розвитку і торгівлі, Міністерство освіти і науки.

ЦІЛЬ IV

ПІДВИЩЕНО ЕФЕКТИВНІСТЬ ОРГАНІВ ВЛАДИ НА ОСНОВІ ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННОЇ ВЗАЄМОДІЇ

1

Розробити єдиний підхід та законодавчо забезпечити запровадження електронного документообігу й електронної взаємодії державних та місцевих органів влади.

Рішення приймає: Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Державне агентство з питань електронного урядування.

2

Впровадити систему електронного документообігу в органах влади всіх рівнів.

Рішення приймає: Верховна Рада, Державне агентство з питань електронного урядування.

3

Впровадити систему електронної міжвідомчої взаємодії.

Рішення приймає: Державне агентство з питань електронного урядування.

ЕЛЕКТРОННА ДЕМОКРАТІЯ

НАД ПРОПОЗИЦІЯМИ ПРАЦЮЄ ЕКСПЕРТНА ГРУПА РІР

ГОЛОВНИЙ
ЕКСПЕРТ

Сергій Лобойко

ГРОМАДСЬКІ
ОРГАНІЗАЦІЇ

Центр розвитку інновацій НаУКМА

ПРОБЛЕМИ, ЯКІ МАЄ ВИРІШИТИ РЕФОРМА

Хоча низка українських законів містять положення про електронні форми громадської участі, у чинних формулюваннях нормативно-правових актів законодавчо закріплених можливостей недостатньо. Зокрема, ані електронна демократія, ні електронне урядування, як і жодна з електронних форм взаємодії не зазначені у Конституції України. Є потреба закріпити на найвищому рівні співмірність офлайн та онлайн форм, право на використання інтернету, приватність, право на анонімність в інтернеті та право на свободу електронної інформації. Також у суспільстві є запит на законодавче та виконавче запровадження нових інструментів е-демократії, таких як: консультації, громадські обговорення та громадські ради онлайн, електронне голосування, електронні вибори, електронні плебісцити, надання повноважень та відсторонення посадових осіб онлайн.

Найбільше труднощів виникає на етапі втілення політик щодо електронного врядування та електронної демократії — як на національному, так і на місцевому рівнях. Наприклад, імплементація Закону України «Про відкритість використання публічних коштів» відбувається повільно через його невиконання посадовими особами. Хоча сервіс е-петицій працює на сайті АПУ та ВРУ, планується на сайті Кабміну, та у низці обласних і районних центрів, можливості з подання е-петицій, закріплені у Законі «Про місцеве самоврядування в Україні», реалізовані в невеликій кількості органів

влади та місцевого самоврядування. При цьому спостерігається низький рівень відповідальності за невиконання законів, які регулюють демократичні процеси у цифровому вигляді. Зі стратегічної точки зору, особливо бракує Дорожньої карти та Плану дій зі впровадження електронної демократії, із зазначенням конкретних цілей, строків, відповідальних осіб та виділеного фінансування. На тактичному рівні недостатньо налагоджена взаємодія представників громадянського суспільства із представниками влади заради досягнення розуміння важливості та форматів двосторонньої та рівноправної взаємодії з громадськістю онлайн.

Обізнаність громадян щодо цифрової демократії взагалі та наявних інструментів в Україні вкрай низька. За даними опитування КМІС, проведеного у лютому-березні 2015 року на замовлення програми EGAP, 79% дорослого населення України ніколи не чули терміну «електронна демократія» і тільки 19% використовують ІКТ для взаємодії з урядом. За даними опитування Центру Разумкова на замовлення ЦРІ, у листопаді 2015 року 73% дорослих мешканців не знали про існування сервісу е-петицій. Причому, за цими ж даними, серед тих, хто знає, 65% підтримують цей сервіс, 32% вважають е-петиції нагодою діалогу між громадянами та владою, а 20% вбачають їх інструментами прямої демократії. Тобто рівень обізнаності громадян є низьким, але чим вони більш обізнані, тим більш прихильні до інструментів е-демократії. Ці дані переконливо свідчать про необхідність широкої просвітницької кампанії щодо інструментів зокрема та концепції електронної демократії взагалі.

ЦІЛЬ І

ГРОМАДЯНИ БЕРУТЬ УЧАСТЬ У ДЕРЖАВОТВОРЕННІ ТА ПРИЙНЯТТІ РІШЕНЬ ЗА ДОПОМОГОЮ ЕЛЕКТРОННИХ ІНСТРУМЕНТІВ

- 1** Законодавчо врегулювати використання електронних довірчих послуг, зокрема електронної ідентифікації, інтероперабельності даних, кібер-безпеки.
Рішення приймає: Верховна Рада.
- 2** Законодавчо забезпечити можливість участі громадян в управлінні державними та місцевими справами (електронні консультації).
Рішення приймає: Верховна Рада.
- 3** Унормувати і розпочати роботу уніфікованої системи надання електронних публічних послуг.
Рішення приймає: Міністерство економічного розвитку й торгівлі, Державне агентство з питань електронного урядування.
- 4** Продовжити впровадження електронних петицій, електронних громадських слухань, електронних консультацій та ініціатив «smart city»
Рішення приймає: Державне агентство з питань електронного урядування.
- 5** Розробити онлайн-платформу для розвитку взаємодії C2C, C2G, C2B2G та розпочати її роботу.
Рішення приймає: Державне агентство з питань електронного урядування.

ЦІЛЬ ІІ

ПОЛІТИКА З ПИТАНЬ ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ ФОРМУЄТЬСЯ ЗА УЧАСТІ ГРОМАДСЬКОСТІ, ОРГАНІВ ВЛАДИ ТА РЕАЛЬНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ

- 1** Утворити Національну раду з е-демократії за участі представників виконавчої та законодавчої влади, громадянського суспільства та приватного сектора.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів.
- 2** Розробити і затвердити Національну стратегію залучення громадян до розвитку електронної демократії в Україні та трирічний план дій на її виконання.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів.
- 3** Завершити втілення зобов'язань Плану дій у рамках ініціатив Open Government Partnership та Open Parliament.
Рішення приймає: Кабінет Міністрів, Верховна Рада.

НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА ТА ОБОРОНА

НАД ПРОПОЗИЦІЯМИ ПРАЦЮЄ ЕКСПЕРТНА ГРУПА РПР

**ГОЛОВНИЙ
ЕКСПЕРТ**

**Валерій
Садовський**

**ГРОМАДСЬКІ
ОРГАНІЗАЦІЇ**

- Асоціація розвитку і безпеки
- Інститут євроатлантичного співробітництва

ПРОБЛЕМИ, ЯКІ МАЄ ВИРШИТИ РЕФОРМА

Зміна політичного курсу України та її зближення з Європейським Союзом викликали з боку Російської Федерації агресію, до якої сектор безпеки і оборони не був готовий. Загрози національним інтересам України стрімко загострились в усіх сферах і набули комплексного масштабного характеру. Дії суб'єктів забезпечення національної безпеки України щодо нейтралізації цих загроз впродовж 2014–2016 років виявились недостатньо ефективними, що призвело до втрати частки території, значного падіння економіки та соціального рівня населення України.

Політичне управління сектором безпеки і оборони,

а також його реформування здійснюються без проведення системного аналізу, без створення цілісної системи взаємопов'язаних нормативно-правових актів, програм розвитку, планів та відповідного фінансового і матеріально-технічного забезпечення. Оперативність прийняття управлінських рішень у сфері національної безпеки залишається низькою, що не забезпечує своєчасного реагування на нові загрози. Відсутність сталого механізму моделювання і прогнозування як основи для прийняття рішень не дозволяє діяти на упередження.

Неефективною залишається взаємодія урядових структур з інститутами громадянського суспільства та експертними спільнотами у сфері забезпечення національної безпеки. При формуванні політики забезпечення національної безпеки поза увагою вищих органів державної влади залишаються навіть наукові розробки профільних державних установ.

ЦІЛЬ І

**СФОРМОВАНА ЦІЛІСНА СИСТЕМА ЗАКОНОДАВЧИХ АКТІВ
У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ**

1

Законодавчо визначити основи функціонування системи забезпечення національної безпеки в сучасних умовах.

Рішення приймає: Верховна Рада, Президент, Рада національної безпеки та оборони, Кабінет Міністрів.

2

Уточнити й ухвалити нові безпекові доктрини політичної, економічної, соціальної, воєнної, інформаційної, екологічної, гуманітарної сфери тощо.

Рішення приймає: Президент, Рада національної безпеки та оборони, Кабінет Міністрів.

ЦІЛЬ II

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ВІДПОВІДАЄ СУЧАСНИМ ВИКЛИКАМ ТА ЗАГРОЗАМ

- 1** Сформувати і запровадити єдину систему стратегічного прогнозування і планування у сфері забезпечення національної безпеки України.
Рішення приймає: Президент, Рада національної безпеки та оборони.
- 2** Вдосконалити державну політику з питань інформаційної, радіологічної, хімічної, бактеріологічної та ядерної безпеки відповідно до сучасних викликів.
Рішення приймає: Президент, Рада національної безпеки та оборони, Кабінет Міністрів.
- 3** Забезпечити належний соціальний захист і гарантії військовослужбовцям Збройних Сил та інших військових формувань України.
Рішення приймає: Верховна Рада, Президент, Рада національної безпеки та оборони, Кабінет Міністрів, Міністерство оборони.
- 4** Забезпечити цивільний демократичний контроль над сектором безпеки та оборони.
Рішення приймає: Верховна Рада, Президент, Кабінет Міністрів.

КОНСТИТУЦІЙНА РЕФОРМА

НАД ПРОПОЗИЦІЯМИ ПРАЦЮЄ ЕКСПЕРТНА ГРУПА РПР

ГОЛОВНІ
ЕКСПЕРТИ

Ігор
Коліушко

Володимир
Шаповал

ГРОМАДСЬКІ
ОРГАНІЗАЦІЇ

○ Центр політико-правових реформ

ПРОБЛЕМИ, ЯКІ МАЄ ВИРІШИТИ РЕФОРМА

Конституція України після її змін у 2004, 2010 та 2014 роках, які відбувалися з порушенням конституційної процедури, не може бути правовим фундаментом ефективної організації держави і суспільства та приречена до ігнорування її як з боку держави, так і з боку суспільства. Органи державної влади (насамперед вищі) при виконанні владних повноважень часто керуються політичною доцільністю та маніпулюють конституційними положеннями. Конституційні норми є деклараціями, а конституційний механізм державної влади змінюється, залежно від зміни нестабільних політичних інтересів.

Посадові особи, винні в порушенні Конституції, не понесли ні політичної, ні юридичної відповідальності. Окрім бездіяльності влади, причиною цього є і низька обізнаність громадян щодо положень Конституції. Понад 50 відсотків громадян не читали Конституцію.

Також конституційні норми містять низку суттєвих змістовних недоліків: нечіткість принципу народовладдя, зокрема декларативність права народу змінювати та встановлювати конституційний лад, декларативність конституційних прав людини і громадянина, встановлюють залежність народних депутатів від лідера політичної сили (імперативний мандат), невідповідність статусу Президента України його повноваженням.

Конституційний спосіб формування Уряду закладає конфліктність у його майбутню роботу як команди, встановлює неефективну систему центральних органів виконавчої влади, породжує слабкість конституційного правосуддя, унеможлиблює адміністративно-територіальну реформу та завершення реформи децентралізації тощо.

Як наслідок, нестабільна і нечітка Конституція є недієвою та не може стати базою для вкрай необхідних суспільству реформ — політичної, адміністративної, реформи місцевого самоврядування та децентралізації.

ЦІЛЬ І

ДІЄВА ЛЕГІТИМНА КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ

- 1 Розробити комплексні конституційні зміни через інклюзивний процес, широкі громадські консультації та з врахуванням рекомендацій Венеційської комісії.
- 2 Змінити Конституцію України відповідно до конституційної процедури.
- 3 Посилити роль громадянського суспільства у конституційних процесах через підняття обізнаності громадян з ідеологією конституціоналізму та положеннями Конституції України.

ЦІЛЬ II

МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ СПРОМОЖНИЙ ЕФЕКТИВНО УПРАВЛЯТИ ДЕРЖАВОЮ В ІНТЕРЕСАХ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

- 1 Закріпити баланс гілок влади в межах парламентсько-президентської республіки, який унеможливить узурпацію влади будь-ким із вищих посадових осіб.
- 2 Посилити парламентаризм, зокрема скасувати імперативний мандат народного депутата, змінити порядок ухвалення законів Парламентом разом із запровадженням різних видів законів, закріпити ключову роль Парламенту у формуванні Уряду.
- 3 Закріпити статус Уряду, який би надав можливість ефективно розробляти і впроваджувати єдину державну політику. Для цього посилити роль Уряду в законотворчому процесі та відповідальність Уряду перед Парламентом. Посилити роль міністра щодо формування державної політики у відповідній сфері.
- 4 Чітко розподілити сфери відповідальності між Президентом та Урядом.
- 5 Встановити гарантії формування незалежного та професійного Конституційного Суду шляхом зменшення ролі політичних органів при призначення суддів КСУ.

ЦІЛЬ III

ДІЄ ЕФЕКТИВНИЙ МЕХАНІЗМ ЗАХИСТУ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ

- 1 Передбачити дієві процедури відповідальності Президента, народних депутатів, урядовців за порушення Конституції. А саме: спростити процедуру імпичменту Президента, обмежити депутатську недоторканність.
- 2 Встановити гарантії формування та діяльності незалежного та професійного Конституційного Суду, який буде спроможний захистити Конституцію правовими засобами.
- 3 Забезпечити кримінальне покарання винних посадових осіб у порушенні Конституції під час зміни Конституції 2004 року, зміни Конституції через Конституційний Суд 2010 року, порушені конституційних прав людини і громадянина під час Революції Гідності.

ЦІЛЬ IV

ДЕРЖАВА ЗАБЕЗПЕЧУЄ РЕАЛІЗАЦІЮ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ І СВОБОД

- 1 Встановити реалістичні соціально-економічні права громадян у Конституції, виходячи зі збалансованості зобов'язань та ресурсів держави.
- 2 Встановити ефективні механізми гарантування конституційних прав і свобод, зокрема врегулювати реалізацію всіх конституційних прав і свобод людини і громадянина на рівні закону (брати участь у державному управлінні через всеукраїнський та місцеві референдуми тощо).

ЦІЛЬ V

ДЕЦЕНТРАЛІЗОВАНА ВЛАДА В УМОВАХ СФОРМОВАНОГО СПРОМОЖНОГО МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

- 1 Закріпити в Конституції оптимальну для формування спроможного місцевого та регіонального самоврядування в Україні адміністративно-територіальну систему.
- 2 Закріпити на конституційному рівні спроможне місцеве самоврядування, тобто встановити гарантії забезпечення матеріальними, фінансовими та організаційними ресурсами місцевого самоврядування для здійснення ними власних та делегованих повноважень.
- 3 Встановити ефективний державний контроль за законністю діяльності органів місцевого самоврядування.

ЗМІСТ

Передмова	3
Антикорупційна реформа	4
Судова реформа	7
Реформа публічної адміністрації	11
Реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади	14
Реформа виборчого законодавства	19
Реформа органів правопорядку	21
Економічний розвиток	24
Податкова та бюджетна реформа	29
Реформа фінансового сектора та пенсіної системи	32
Реформа енергетичного сектора	35
Медіа реформа	39
Реформа публічних фінансів	42
Реформа системи охорони здоров'я	44
Реформа освіти	48
Реформа наукової сфери	50
Культурна політика	53
Молодіжна політика	56
Політика національної пам'яті	59
Охорона довкілля і сталий розвиток	61
Електронне урядування	63
Електронна демократія	65
Національна безпека та оборона	67
Конституційна реформа	69

Науково-практичне видання

ДОРОЖНЯ КАРТА РЕФОРМ

(вересень 2016 – грудень 2017 рр.)

Редактор-упорядник:
Міський Вадим Васильович

Авторський колектив – експерти Реанімаційного Пакету Реформ:

Банчук О., Бахрушин В., Буток В., Виговський М., Вишлінський Г., Володовська В.,
Ганущак Ю., Жернаков М., Кириченко Ю., Когут А., Коліушко І., Кравченко О., Кривда Н.,
Куйбіда Р., Левченко О., Лемєнов О., Лобойко С., Лукеря І., Мазярчук В., Мельничук В.,
Міський В., Несходовський І., Ободовська В., Павлюк С., Радченко Є., Репко М.,
Розкладай І., Романович Д., Садовський В., Скрильніков Д., Таран В., Тимошук В.,
Ткачук А., Третьякова Г., Чебаненко О., Черненко З., Чорний Р., Шаповал В.,
Шевченко Т., Шульга Н., Шумейко Г., Юзич Ю., Юрчишин Я., Ябчанка О.

Літературний редактор:
Порхун Т. М.

Дизайн та верстка:
Воляннюк Т. Я.

Видавець: ТОВ ВІЦ «Місто».

Свідоцтво про внесення до державного реєстру видавців:
Серія ДК № 617 видане 02 жовтня 2001 року.

Формат 90x64/16. Папір офсетний. Гарнітура Clear Sans.
Друк офсетний. Підписано до друку 26.08.2016. Ум.-друк. арк 4,19.
Обл.-вид. арк. 4,18. Тираж 1000 прим. Віддруковано СПД Продан І.В.

РЕАНІМАЦІЙНИЙ ПАКЕТ РЕФОРМ

КОНТАКТИ

м.Київ, вул.Ольгинська, 6, 2 поверх, оф. 21

+38 067 401-20-48

rpr.org.ua

platforma.reform@gmail.com

facebook.com/platforma.reform

Європейський Союз

ЦЕНТР ДЕМОКРАТІЇ ТА
ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА

РЕАНІМАЦІЙНИЙ
ПАКЕТ РЕФОРМ